

DIRVA

Nr. 15

Vasario-February 5, 1960

Cleveland, Ohio

Britai neremia Pietų Afrikos rasistinės separacijos

Premjeras Macmillanas sako, kad tai sugriautų pusiausvyrą tarp Rytų ir Vakarų

Pietų Afrikos Unijos parlamento nariai beveik visiškai tyloje išlausė kraštą vizituoti atvykusio Britanijos premjero Macmillano kalbą, kurioje jis pasmerkė Pietų Afrikos rasinės separacijos politiką. Jis pareiškė, kad britai negalėtų remti apartheido, nes, jei Vakarams nepavyktų pasiekti susitarimo su Afrikos nacionalizmu, galėtų sugriūti pusiausvyrą tarp Vakarų ir Rytų, nuo kurios priklauso pasaulio taika.

Jis pabrėžė, kad Vakarų kraštų gyvenimo būdas turėtų įtakos neapsisprendusioms Afrikos ir Azijos tautoms, kurios turės pasirinkti arba Vakarų arba komunistų. Suteikdama nepriklausomybę Indijai, Pakistanui, Ceilonui, Malajams, Gana ir, netrukus, Nigerijai, Britanijos vyriausybė stengėsi kurti britų tautų bendruomenę ir nekomunistinį pasaulį ant sveikų pagrindų, ir P. Afrikos vyriausybės aiškinimai, kad rasinė politika esanti jų vidaus reikalas, tuos pagrindus griauja.

Macmillanas pastebėjo, kad jis priešinęs asmenims, kurie grąsina boikotuoti Pietų Afrikos gaminius, nepritardami Afrikos baltųjų mažumos diskriminacijai juodųjų atžvilių. Po kalbos parlamento nariai mandagiai paplojo apie 30 sekundžių.

Macmillano vizitas Pietų Afrikos Unijai yra pati svarbią dalis jo kelionės po Afriką, pradėtos prieš mėnesį, aplankant Gana, Nigeriją, Rodeziją, Nijsiją ir mažesnius protektoratus. Ja premjeras norėjo Afrikos gyventojams parodyti, kad Londone afrikiečių problemomis rimtai domimasi, o iš antros pusės, norėjo geriau susipažinti su problemomis, kurias reikės metų bėgyje išspręsti. Londone viešpatuoja įsitikinimas, kad 1960 metai Afrikai bus likiminiai metai, ir reikią ieškoti naujų kelių surasti ligšiol neišspręstų problemų sprendimus, kad išlaikytų gerą vardą, kurį ligšiol Britanija juodojoje Afrikoje turėjo.

Ganoje Macmillanui pirmoje eilėje teko susidurti su vidinių santykių problema. Gana, buvusi britų kolonija ir vėliau protektoratas, nuo 1957 m. yra nepriklausoma ir jauniausias britų tautų bendruomenės (commonwealth) narys. Jos premjeras ir būsimasis prezidentas viename asmenyje Kwame Nkrumah siekia tapti pan-afrikinio sąjūdžio vadu, ir jau dabar į jį nukreiptos visų dar nelaisvų afrikiečių akys. Opozicinė "unity party" jį kal-

tina, kad jis kraštą iš kolonializmo pervedęs despotizmo būklėn. Bet britai į tai nenori kištis, tą reiškinį laikydami vienu iš jaunosios valstybės "vaikystės ligų".

Kiekvienam atveju Gana bus duoti kreditai elektros jėgoms prie Volto upės ir didelio aliuminijaus fabriko statybai. Britai ir amerikiečiai po Asuano pylimo pamokos yra linkę būti dosnesni ir po ilgo delsimo nusistatę pradėti investicijas Vakarų Afrikoje.

Milžiniškoji Nigerija, neseniai visuotinių rinkimų keliu sudariusi federacinę vyriausybę ir spalio mėnesį deklaruosianti nepriklausomybę, didelių problemų nekelia, nes jos vadovaujantiems politikams nereikėjo pereiti britų kalėjimų, ir Londone ja pasitikima.

Didžiuosius sunkumus britams kelia Rodezijos ir Nijsijos federacija, kuri įsteigta 1953 m., sujungiant savarankiškai besivaldančią Pietinės Rodezijos koloniją ir Šiaur. Rodezijos bei Nijsijos protektoratus.

Pradžioje abiejų protektoratų afrikiečiai priešinosi federacijos koncepcijai, bijodami P. Rodezijos galingos baltųjų mažumos dominavimo. Jų nepasitenkinimas buvo išvirtęs krūvinomis riaušėmis, kurios prasitę vasarį pareikalavo 50 žmonių aukų, ir afrikiečių vadas Dr. Banda atsidūrė kalėjime. Britų kolonijų ministerija nenori skubėti su juodųjų emancipacijos patenkinimu, galvodama apie kvalifikuoto personalo ir finansinės jėgos stoką.

Po Macmillano vizito nepasitiekėjimas ir abejonės dėl federacijos išliko ir baltųjų tarpe. Šiaur. Rodezijos baltieji mano, kad jie būtų alinami, nes pagrindiniu federalinės vyriausybės pajamų šaltiniu taptų jų turtingos vario kasyklos. Idemiausia, kad ir P. Rodezijos baltieji, kurie ligšiol labiausiai rėmė federacijos idėją, savo premjero Edgar Whitehead lūpomis pasisakė, jog P. Rodezija "eisianti viena", jei šiaurėje bus suteikta platesnių teisių afrikiečiams nacionalistams.

Londonas į Rodeziją yra pasiuntęs vadina Monekton komisiją, kuriai pavesta iki šių metų pabaigos paruošti federacijos konstitucijos pakeitimų pasiūlymus. Tad galutinis mūšis dėl Rodezijos federacijos ateities prasidės, komisijai baigus darbą.

Pietų Afrikos Unija yra suvereninė valstybė, su labai suvaržytais afrikiečių teisėmis. Būklė labai primena prancūzų Alžirą. Macmillanas nedviprasmiškai pasmerkė baltųjų mažumos dominavimą, bet ir baltieji turi daug šalininkų Londone. Jų nuotakas neseniai pakaitino feldm. Montgomery, kuris, kaip praeitais metais vizitas į Maskvą parodė, labai mėgsta savo maršališkąją lazda kaitioti į politikos žaidimą. Jis, ten lankydamasis, pareiškė, kad P. Afrikos vyriausybės rasinė politika esanti pagirtina, ir už tai iš būrų palikuonių susilaukė gausenų plojimų, negu premjeras Macmillanas.

Penktadienį Macmillanas grįžta į Londoną, po mėnesį trukusios kelionės po Afriką.

ŽINIOS IŠ VISO PASAULIO

* PREZ. EISENHOWERIS spaudos konferencijoje puolė "tuos generolus", kurie reiškią "parapines" nuomones, kad jų viršininkai "nieko nežina". Jo rūstybę iššaukė Strateginės Oro Komandos viršininko gen. T. Power pareiškimas, kad amerikiniai bombonešiai su atomineis užtaisais patruluotų ore be pertraukos, norint išvengti jų sunaikinimo netikėtų priešų puolimu.

* KERALOJE praeitą sekmadienį įvykusius rinkimus laimėjo trijų antikomunistinių partijų blokas, gaudamas 89 iš 126 vietų. Komunistai tepravedė 26 atstovus, o per praeitus rinkimus buvo turėjęs 60 (plačiau žiūr. 2 psl.,

str. "Komunizmo smukimas Indijoje"). Nauja koalicinė vyriausybė bus sudaryta su liaudies socialistų partijos lyderiu Pil-lai priekyje.

* JAV vyriausybė nutarė padidinti pagalbą Indijai bent 50 ar daugiau nuošimčių. Ligšiol Indijai būdavo duodama tarp 150 ir 170 mil. dol. per metus. Posinge taip pat nutarta duoti daugiau pagalbos Pakistanui ir, su kai kuriomis sąlygomis, Formozai.

* JERUZALĖJE Jungt. Tautų atstovs pareiškė, kad Sirijai ir Izraeliui tarptautinė paliaubų komisija įsakiusi atitraukti savo "ginkluotąjį personalą" iš Galilėjos ežero zonos.

Zapyškio bažnyčia - vienas seniausių architektūrinių paminklų Lietuvoje, laikoma labai vertingu pastatu tiek meniniu tiek istoriniu atžvilgiu, tebėra valstybės globoje. Visas pastatas dvelkė dvelkia senove. Sienos storos, vietomis net metro storumo, pamūrytos iš rankų darbo plytų. Gerokai status stogas, - seniau, sako, jis buvęs dar statesnis. Kadangi bažnyčia stovi žemame Nemuno upės krante, tai dėl dažnų pavasarinų potvynių ji per visą savo istoriją yra nemažai nukentėjusi. Ypač daug žalos padarė 1946 metais įvykęs didelis Nemuno potvynis. Jo metu visiškai sugriuvo visa užpakalinė bažnyčios dalis, kurią vėliau teko restauruoti. Didelių nuostolių buvo padaryta ir vidaus įrengimams, kaip tai mediniems vargonams, kurie buvo padaryti vietos dailiadirbių. Tai būta tikro lietuvių liaudies meno šedevro.

MASKVOS PRASIVERŽIMAS Į PERSIJOS ILANKĄ

Generolas Kassemas atidavė sovietams Irako naftos koncesijas

Dažnai pranašautas rusų prasiveržimas į Vid. Rytų naftos šaltinius jau yra įvykęs faktas. Tiesa, jis buvo įvykdytas ne armijos pagalba, ko buvo būkštauta, bet saktu manevru, kurio perspektyvoje rusams švyti dideli laimėjimai.

Praeitų metų pabaigoje visai tyliai buvo pasirašyta sutartis tarp Sovietijos ir Irako, kuri rusus pirmą kartą aktyviai įjungė į Persijos įlankos naftos eksploatavimą. Dabar pasiekusiomis iš Irano žiniomis, sovietai pradėję Irako teritoriniuose vandenyse rengti plaukiojančią grėžimo sąją. Kita Sovietijos-Irako sutartis "pagerinti laivininkystei šat-el-Arabą" jau esanti ar šiomis dienomis būsianti pasirašyta.

Interesų kovos laukas

Norint geriau suprasti tuos paslapčiomis vykdomus pasirošimus, reikia atsiminti, kad Persijos įlankos šiaurinė dalis paskutinius dvejus ar trejus metus buvo tikras susikertančių naftos interesų kovos laukas, kuriame atkakliai kovojo anglai ir amerikiečiai, italai ir japonai.

Ta kova vyko ne dėl sausumoje esančių naftos rezervų, kurie jau ištisus dešimtmečius yra didžiųjų tarptautinių koncernų rankose, ir kurių sutartys tebegalios vos ne iki šimtmečio pabaigos, bet dėl dar nepajudintų naftos turtų po vandeniu.

Tik prieš keletą metų kruopščiai geologinių tyrinėjimų pasėkoje buvo nustatyta, jog šiame kampelyje, kur susiduria trys visam pasaulyje turtingiausi naftos kraštai (Iranas, Irakas ir Kuveitas), ir po vandeniu esama milžiniškų naftos išteklių.

Tuo pat prasidėjo kvapą užimančios tarptautinės lenktynės į tą zoną, net neišsprendus teisinio klausimo, kas iš tikrųjų Persijos jūros dugno naftą turėtų padalinti.

Pagal ligšiol visuotinai pripažintus tarptautinės teisės nuostatus buvo įprasta, kad trijų mylių zonoje koncesijas duodavo atitinkamą pakrantę valdanti valstybė, o toliau esantys vandenys būdavo laikomi tarptautine teritorija.

Tačiau ta tradicija dabar sulaužyta. Jau 1957 rugsėjį Teherano vyriausybė atida-

vė Italijos-Irano naftos bendrovei SIRIP (kurioje valstybinis italų naftos koncernas dalyvauja 50%) teisę vykdyti povandeninius grėžimus šiaurinėje įlankos dalyje, kuri, prasidėjusi trijų mylių zonoje, nusitęsė iki vidurio tos įlankos.

tarpininkaujant (kaip šiaudien Bagdade teigiama, anglams spaudžiant), buvo sutarta, kad siena tarp abiejų kraštų eitų upės viduriu. Tačiau dabar generolas Kassemas paskelbė tą sutartį negaliojančia pareiškdamas, kad visa upė ir dar maždaug

Netrukus panašiu pagrindu dvi koncesijas įsigijo viena didžiausių amerikinių naftos bendrovių (Standard Oil Company of Indiana). Vos tik Iranui pasisavinus teisę praplėsti savo zonas, panašiai pasielgė ir Kuveitas bei Saudi Arabija, kitoje įlankos pusėje atiduodamos koncesijas vienai japonų naftos bendrovei, taip pat iki vidurio įlankos. Visų tų dalykų pasėkoje liko kampelis, įeinąs į Irako teritorinius vandenius. Ir ton vieton koją įkėlė rusai.

Teritorinių vandenų konfliktas

Tačiau čia dar ne galas komplikacijų. Šimtmečius galiojusios trijų mylių zonos ribos pradėtos perkelti. Praeitais metais tiek Iranas, tiek Irakas paskelbė savo teritorinių vandenų zonas praplečią iki 12 mylių, visiškai nekreipdami dėmesio, kad abiejų kraštų pareikštos pretenzijos susikryžiuoja. Koki konfliktai gali iš to ateityje išsivystyti, nesunku atspėti, ypač kad Irakas daugeliu ryšių susirišęs su Vakarais, o Irakas vis labiau slenka Sovietijos link.

Negana to, paskutiniu metu vėl atgaivintas ginčas dėl sausumos juostos abipus šat-el-Arab, t. y. bendros Tigro ir Eufrato upių santakos. 1937 m., anglams

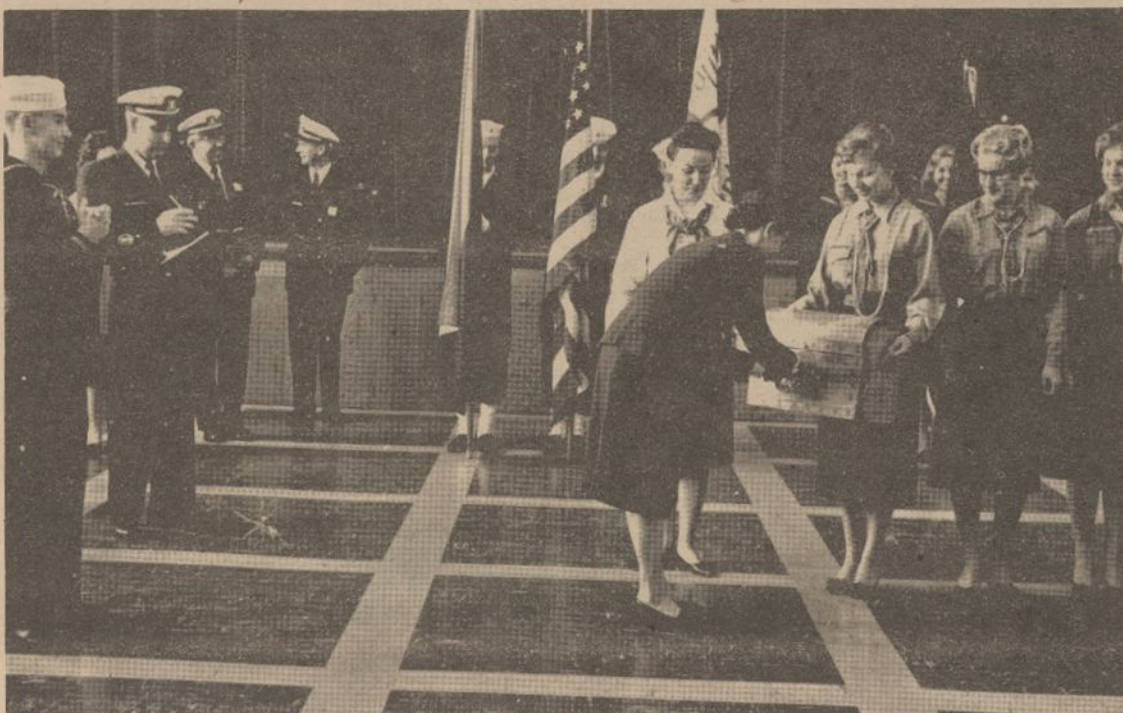
5 km. pločio sausumos juosta rytinėje jos pusėje priklausanči Irakai. Pareiškimo pasėkoje buvo kilusi krizė, su "armijų mobilizacijomis" privertusi Irano šachą kelioms dienoms atidėti povestuvinę kelionę. Bet šiuo metu vėl viskas aprimo.

Atiminėja koncesijas

Daug reikšmingesni už "armijų mobilizacijų" triukšmą yra įvykiai, kurie tuo metu vyko už kulisų. Neseniai gen. Kassemas paverė "Iraq Petroleum Company", mišrią anglų-prancūzų-amerikiečių bendrovę, kuri nuo 1925 m. administravo visą Irako naftą, atsisakyti 60% koncesijomis suteikto ploto, kuris praktiškai apėmė visą Irako teritoriją.

Dalį koncesinių teritorijų prie Persijos įlankos bendrovė buvo priversta atiduoti Kassemui jau 1958 m. pabaigoje. Ir dabartinio spaudimo pasėkoje ji pareiškė sutinkanti vyriausybei grąžinti apie 90,000 kv. km. Ir ten, vos tik "Iraq Petroleum Co." pareigūnams iš grąžinamų plotų pasitraukus, netrukus atsiranda sovietiniai technikai.

* MASKVOJE sveikatos įstai-gos tikisi pašalinusios raupų epidemijos pavojų, paskubomis įsklepijus 10 mil. asmenų.

Chicagos lietuviams jūrų skautams švenčiant dešimtmetį, Kernavės tunto tuntininkė skn. G. Plaušienė atidaro Lobių dėžę...

L. Knopfmillerio nuotrauka

Stalin liebi noch bei den indischen Kommunisten, aber er hat seinen Platz neben Gandhi und Nehru. Nährboden der Kommunistischen Partei Indiens sind das soziale Elend und die Korruption. Aber die Partei hat durch die blutigen Vorgänge in Tibet und die Grenzkonflikte mit China viele Anhänger verloren.

Stalin Indijos komunistams tebėra gyvas: partijos būstinėse jo portretas kabo pačioje ryškiausioje vietoje. Didieji komunizmo talkininkai čia yra socialinis skurdas ir korupcija. Bet po kruvinių įvykių Tibete ir Ladakhe jie prarado daug šalininkų.

KOMUNIZMO SMUKIMAS INDIJOJE

Nepasisekęs Keralos eksperimentas.- Vakarams palankus psichologinis momentas.

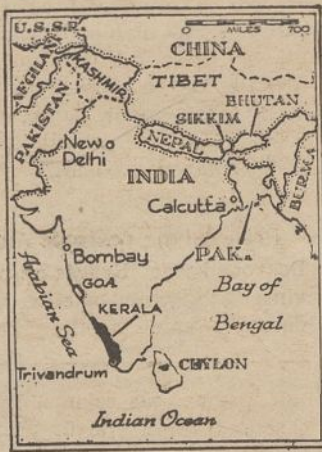
Indija yra daugeliu požiūrių būdingas kraštas. Jos negalima palyginti su kitais kraštais ne vien dėlto, kad joje greta gyvena šio pasaulio turtingiausieji ir vargingiausieji, mokyčiausieji ir analfabetai, ne vien dėlto, kad jos gyventojų skaičius auga kvapą užimančiu greičiu (aštuoniais milijonais per metus) - ji ir politiškai vienkartinė: tai vienintelis Azijos kraštas, kuriame prigijo demokratija vakarietiška prasme. Kitose Azijos dalyse demokratinis eksperimentas, pradėtas prieš gerą dešimtmetį nepriklausomybių deklaracijomis ir naujų valstybių kūrimu, nepasisekė. Tad juo reikšmingesnis pavyzdys, kurį 400 milijonų Indijos gyventojų skleidžia likusiai Azijos daliai.

Kelerių metų bėgyje komunizmas Indijoje atrodė visai netolimas. Nehru lankymasis Maskvoje 1955 m., jo atsargus sukinėjimasis tarp Rytų ir Vakarų, jo susižavėjimas Kinijos ūkio planavimu, žemės nusavinimais ir bendruomeniškumo eksperimentais pačioje Indijoje (nors ir pridengti demokratine skraiste) nevienam Vakarų stebėtojų atrodė žaidimas su ugnimi. Tiesa, komunistų partija Indijoje per paskutiniuosius parlamento rinkimus (1957) telaimėjo tik 27 iš 494 vietų (kongreso partija 365) bet tirštai apgyvendintoje pietinėje Keralos provincijoje (15 mil. gyventojų) jie rinkimų keliu atėjo valdžion. Tuo būdu Kerala tapo pirmasis pasaulio kraštas su laisvai gyventojų išrinkta komunistine vyriausybe.

KUO TAS BANDYMAS BAIGĖSI?
Trumpa įvykių eigos istorija:

* 1957 balandis: Nežymi komunistų persvara Keraloje. Daugumai trūkstančius balsus duoda smulkųjų grupių atstovai. Priešingame lageryje - demokratijai įprastas vaizdas: tarp savęs besirungiančios partijos - kongreso partija ir socialistai, musulmonai, hindu vidutinys luomas, krikščionys.

* 1957 pavasaris - 1959 pavasaris: Keraloje kažkas tyliai rūgsta. Pasaulis mažai tesidomi vidaus politikos eiga. Pirmosios įprastinės priemonės: amnestija politiniams ir kriminaliniams nusikaltėliams, po kurios nusikaltimais padidėja 22% žmogžudystės 31%. Kai kurių korupcijos formų pašalinimas. Iš kitos pusės - kylančios kainos, didėję mokesčiai, augęs nedarbas. Neišpildyti pažadai. Naujos vadovėlių mokykloms laidos su komunistine tendencija (čia centrinė vyriausybė įsikišo ir pa-

sirūpino, kad jie būtų išimti iš apyvartos).

* 1959 gegužis: Lavina pajuda, komunistams bandant paimti valstybės kontrolės švietimo sistemą. Kerala yra Indijos provincija su aukščiausiu švietimo lygiu (tik 40% analfabetų, kai likusioje Indijoje jų skaičius siekia 75%) ir didžiausiu krikščionių skaičiumi (25% visų gyventojų).

Komunistinio režimo palikimas visur vienodas: Indijos kongreso partijos priešrinkiminės kampanijos plakatuose komunistų nukankintų Keralos gyventojų vaizdai.

ištirtų padėtį. Jis išklauso komunistų ir jų priešų skundų bei argumentų, tačiau nepaskelbia jokio sprendimo. Priešingai savo dukteriai Indira Gandhi, kongreso prezidentei, kuri reikalauja energingo įsikišimo, Nehru norėtų Keralos vyriausybę pakeisti tik demokratinio keliu, kai ateis nauji rinkimai.

* 1959 liepos 10: Kongreso partija įteikia valstybės prezidentui Dr. Prasad 50 puslapių memorandumą apie komunistų piktnaudžišką šeimininkavimą Keraloje ir iš naujo reikalauja centrinės vyriausybės intervencijos. Neramumai krašte tęsiasi.

* 1959 liepos 31: Po karštų debatų kabinete centrinė vyriausybė nutaria suspenduoti Keralos vyriausybę pagal Indijos konstitucijos 356 straipsnį. Pagal ją valstybės prezidentas gali perimti provincijos administravimą, jeigu pasirodo, kad tolimesnė vyriausybės linija nebus suderinama su konstitucija.

Taip pasibaigė pirmasis komunistinio eksperimento veiksmas Indijoje. Komunistai prarado šansą demokratijos viduryje sukurti komunistinę "pavyzdinę valstybę". Jie nepajėgė išpildyti rinkimuose duotų pažadų. Eksperimentas parodė, kad komunistas niekur negali išsilaikyti, jei jis neremiamas jėga. Dabar, be abejo, komunistai turės naudoti tas pačias priemones kurias jie naudoja kituose kraštuose - demonstracijas, streikus, sabotažą, kad galėtų ką nors pasiekti.

BEDARBAI INTELEKTUALAI - AZIJOS KOMUNISTŲ NUGARKAULIS

Pastebėtina, kad Keralos teroristiniam režimui vadovavo ne koks iš pakampių susirinkęs asocijals elementas, kaip tai yra Rytų bloke, bet inteligentiškos sluoksniai. Ligšiolinis Keralos komunistų partijos sekretorius Govindan Nair yra kilęs iš turtingos šeimos ir vedęs buvusio Indijos ambasadoriaus Panikar dukterį, kuri taip pat kilusi iš vienos turtingiausių šeimų. Nušalintasis premjeras Nambodiripad taip pat kilęs iš aristokratiškos bramanų šeimos. Pusę komunistinių atstovų Keraloje sudarė teisininkai ir mokytojai.

Panašiai yra ir kitose Indijos dalyse: komunistai susiranda draugų intelektualų tarpe, studentijoje, profesinėse sąjungose ir visur ten, kur inteligentams tenka tiesiogiai susidurti su žemiu proletariatu. Bet aplamai indų masės seka kongreso partiją, kurios vadai yra laisvės kovų prieš anglus herojai.

Ar tokia būklė pasiliks, jei Nehru vieną dieną pasitrauks. Jis yra 70 metų amžiaus. Kas bus jo pėdinis? Ar gynybos ministras Krishna Menon, komunistų simpatikas, apie kurį sakoma, kad jis pasektų Burmos ir Pakistano karinių diktatūrų pavyzdį? Ar finansų ministras Maraji Desai, kuris turi diktatūrinių polinkių, bet orientuojasi į Vakarus ir Indijos ūkio bei maitinimo problemas bandytų spresti ekonominės laisvės keliu, priešingai Nehru pažiūrai?

Pagal naujuosius "Ford Fundation" skaičiavimus, tikrai gąsdinąs Indijos gyventojų priauglis prives prie to, kad 1965 metais 480 milijonų indų bus pasmerkti badui, jei nepasiseks patrigubinti produkcijos. Bet nuo 1952 m. metinė produkcija tekyta tik 3 %.

Tokio masto vidiniai sunkumai nebus įmanomi išspręsti be plačio ir lengvomis sąlygomis duotos pagalbos iš užsienio. Ir ta pagalba turi nedelsiant ateiti. Ligšiol komunistai labai apsukriai išnaudojo Indijos masėse nuo senų laikų teberusenantių antikvarietiškus jausmus. Bet dabar, po nepasisekusio Keralos eksperimento, po raudonosios Kinijos įžūlių veiksmų, psichologinis momentas yra palankus Vakarams.

KOKS SKIRTUMAS

- Toki įrankiai, kaip dalgiai jau žina ir muziejus! - įsikraščia šaukia partietis "tarybinio kelio" kolchoze.

- O kaip su kūju ir piaučuvu? - paklausia kažkas iš publikos.

(tp)

Žvalgybų kova

SOVIETŲ DIPLOMATAS MĖGSTA VAŽINETI DVIRAČIU...

Praeitą savaitę Horsto Ludwigo ir jo giminių nuteisimu pasibaigusi špionažo istorija kai kuriais požiūriais primena kitą atvejį perdėtai neutralios Švedijos istorijoje.

1950 metais sovietinio laivyno attache Stockholme gauna naują pavadootoją. Karališkajai Švedijos vyriausybei jis akredituojamas Nikolajaus P. Orlovo pavarde.

Po kelių mėnesių vienas Švedijos žvalgybos karininkas pateikia savo viršininkui rutininį pranešimą apie neseniai atvykusį sovietų diplomata.

- Aš manau, kad mes Orlovu turime labiau susidomėti, - sako karininkas. - Jis elgiasi gana keistai.

- Ką jūs vadinate keistumu? Karininkas nusišypso.

- Šį kartą labiausiai krinta į akis jo kuklumas. Jo pirmąsias turėjo automobilį su šoferiu. Orlovas beveik niekada nenaudoja to automobilio, net ir be šoferio. Išvykdamas jis kartais naudoja si taksu. Tačiau įdomiausia, kad jis nusipirko dviratį. Ir juo nuolat išvyksta į užmiestį.

- Gal didelis sporto mėgėjas?

- Keistas sportas laivyno karininkui. Ir dar šis tas. Nuo automobilio, kurį naudojo jo pirm-takas, dingo CD ženklas, reiškiąs diplomatinio korpso automobilį.

- Kas dar įtartino? - klausia susidomėjęs viršininkas.

- Orlovas yra visiškai ne diplomato tipas. Jis atrodo labai stiprus ir sveikas. Be to, mūsų agentai praneša, kad jis kalba labai taisyklingai švediškai. Ar leisite Orlovą pasekti?

- Gerai, bet tai turite atlikti labai nepastebimai. Žinote, kaip greit rusai šoka su diplomatiniais protestais.

- Savime aišku. Aš įsakysiu, kad būtų paskirta pora dviračių. Tokį poną Orlovą ji negalima automobiliu sekti.

Pusantrų metų Orlovo sekimas neatneša jokių rezultatų. Jeigu karininkas, kuriam Orlovo dviratinė aistra sukėlė įtarimą, nebūtų buvęs toks atkaklus, didysis sovietų špionažo žiedas šiaurės Europoje niekada nebūtų buvęs susektas.

Pagaliam vieną malonią 1951 m. rudens dieną žvalgybos karininko uolumas atlyginamas.

Tą rugsėjo popietę, kada Švedijos sotinės apylinkių miškai pasipuošę gražiausiu savo apdaru, Orlovas važiuoja į Maelersee, Švedų žvalgybos karininkas, kuris per tą laiką spėjo pasidaryti neblogu dviračių lenktynininku, seka jį.

Orlovas palieka savo dviratį prie vienos mažos smuklės ir eina į mišką, kuris prasideda tuoj pat už smuklės. Jis atrodo kaip tipiškas gamtos mėgėjas, stengiasi sekmdieniais pasivaikščioti miške.

Žvalgybos karininkui nelengva jį sekti, nes tyliame miške Orlovas gali greitai pastebėti sa-

Britų šnipo atsiminimai

vo persekiotoją. Laimė, skautai miške pasistatė savo palapines. Žvalgybos karininkas, greitai suorientavęs, paveda vienam skautukui pasekti "gamtos mėgėją".

Jau po kelių minučių grįžta savo uždavinį susižavėjęs jaunuolis ir praneša, kad keleivis miško gelyje susitikęs su tūlu vyru, kuris prieš save stūmęs dviratį.

- Tai buvo jaunas vyras, - pasakoja skautas, - neabejotinai švedas. Abu jie kažkaip keistai elgėsi. Jie paspaudė vienas kitam rankas, bet nieko nekalbėjo. Paskui apsisuko ir dingo priešingose kryptyse.

- Ar tu užsirašei dviračio registracijos numerį?

- Savime suprantama, - išdidžiai atsako skautas, žvalgybos karininkui perduodamas lapelį, išplėštą iš jo užrašų knygtės.

Kitą rytą žvalgyba nustato, kad dviračio savininkas yra vyras, pavarde E. H. Anderson, gyvenąs Stockholme, Hoevingssgatan 7/11. Tas Andersonas yra švedų karališkojo laivyno puskarininkis. Jis priklauso ledlaužio "Ymer" įgulai.

Į diskretų užklausimą žvalgyba gauna informaciją, kad Andersonas esąs uolus jaunuolis ir puiškus jūreivis, su puikiausiomis elgesio atestacijomis.

Žvalgyba nutaria laukti.

Po kelių dienų draugas Orlovas vėl keliauja dviračiu per Švedijos sotinę. Žvalgybos vyrams šį kartą labai sunku jį sekti, nes Orlovas atrodė noris nuo dviračio pasidaryti po visą miestą.

Pagaliam - priartėjus vakarui - Orlovas nuplupa nuo dviračio prie geležinkelio stoties pačiame miesto centre.

Jis atiduoda savo dviratį apsaugon. Išėjęs iš stoties, prieina prie automobilio, kurį naudojo jo pirmtakas. Orlovas išsitraukia iš kišenės raktą, įsėda automobilin ir nuvažiuoja.

Agentai neuina į bagažo apsaugą, parodo savo dokumentus ir patikrina dviratį. Įrankių dėžutėje jie randa du tuščius balto popierio lapus, sukljuotus mėlyną-geltoną juostelę - tautinėmis Švedijos spalvomis. Tarp jų guli dvylika šimtinų.

Agentai nedrįsta popieriaus paimti, nes nežino, kada dviratis bus atsiimamas. Už bagažo apsaugos jie chemiškai patikrina abu tuščius popieriaus lapus ir nustato, kad jie prirašyti slaptuju rašalu.

Dabar jie stovi prieš sunkų apsisprendimą. Jie galėtų slap-tąjį rašalą padaryti regimu, bet agentui tuojau kiltų įtarimas. Iš kitos pusės, jeigu popierius neišfuojuamas, galbūt svarbi karinė paslaptis atsidurs Švedijos prieš rankose.

Jie nusprendžia popierių ir pinigų padėti atgal į įrankinę. Po to pradeda tykoti.

(Bus daugiau)

Best Wishes to Our Friends and Patrons

ALLIED ELECTRIC SEWER CLEANING COMPANY

R. P. Herschman Prop.

ROTO - ROOTER SERVICE

West Side
12910 Detroit Ave
AC 6-4500

East Side
12824 Superior Ave
MU 1-7722

TRECIOKAS AGENCY

SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA

Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų persiuntimas į visus kraštus
TAIP PAT IR VISO KIOS RĖŠIES AUDRAUDA
Kur tik besiruostumėt keliauti, tuoj susirūskit su mūsų įstaiga

ALBINAS IR KAZYS TRECIOKAI
311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey
Telefonas: Market 2-4867

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

aktualu + įdomu + aktualu + įdomu + aktualu + įdomu + aktualu + įdomu + aktualu + įdomu + aktua

Archyvas žmogaus galvoje

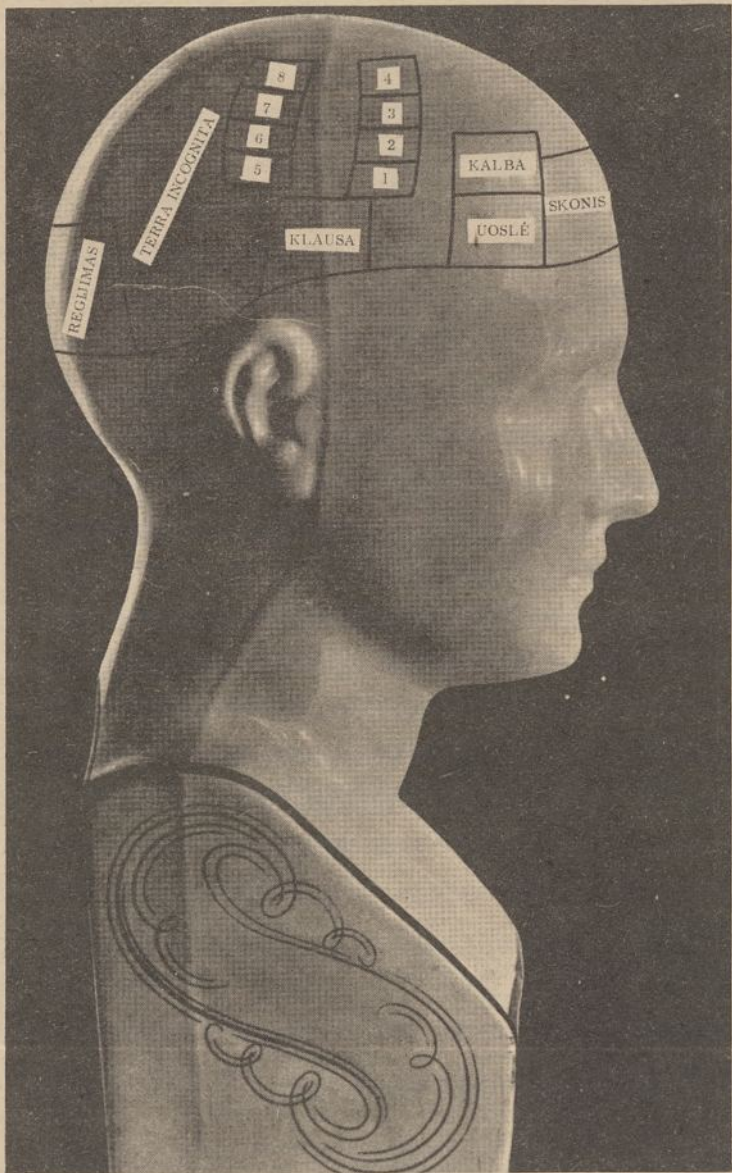
Mokslininkai tiria giliausių paslaptį-atmintį

Ant operacinio stalo gulį 26 m. amžiaus moteris. Jai kartojasi epileptiniai priepuoliai, ir gydytojai tiki, kad ligos židiny yra galvos smegenyse, dešiniojo smilkinio srityje. Jie nori bandyti tą židinį pašalinti operacijos keliu. Pačios smegenys nėra jautrios skausmui, todėl operacija vykdoma tik su lokaliniu anestetiku. Plonu elektriniu zondų smegenų specialistas praskleidžia įvairius nervų pluoštus, kad aptiktų ligos židinį. Staiga pacientė sako: "Aš girdžiu muziką". Ir kiekvieną kartą, kai tik zondas paliečia tą patį punktą, pacientė kartojasi tas pats išpuolis, o jei elektrodas kiek ilgiau ten palaikomas, moteris nūniuoja maršo garsus, kuriuos ji tariasi girdinti. Nėra abejonės, gydytojo įrankis palietė smegenų celę, kurioje sudėti anksčiau girdėtos muzikos atsiminimai, tarytum plokštelės automatiniame patefone.

Ir kiti 22 iš 87 pacientų, kuriems Dr. Wilder Graves Penfield, Montrealio McGill universiteto neurologinio instituto direktorius, darė smegenų operacijas pastaraisiais metais, išreiškė tuos pačius išpuolius. Dr. Penfield galėjo užregistruoti keisčiausius "atminties žaibus". Panašiai, kaip sujaudinus klausos centrus, buvo iššaukti akustiniai išpuoliai arba regėjimo centrų stimuliacijai iššaukti optiniai fenomenai, švelnios elektros srovės pagalba jam pasisekė atviri smegenų gėlmės staiga iššaukti atsiminimus apie seniai praėjusius ir užmirštus dalykus. Kai kuriais atvejais kanadietis neurologas tuos "atminties įaudinimus" užtesė ligi trijų minučių. Jis konstatavo, kad su kiekvienu nauju smegenų sujaudinimu pacientas savo pergyvenimų netesė nuo tos vietos, kur jie buvo sustoję, nutraukiant įaudinimą, bet pradėjo vis iš pradžios.

Savo stebėjimais Dr. Penfield tikisi rades atsakymą į seniai ginčijamą klausimą: kurioje 1300-1800 gramų sveriančių ir savotiškai suformuotų ląstelių ir skysčio kamerų vietoje ieškoti žmogaus atminties galios. Ar ji, kaip jau fiziognomiko Lavanter ir gydytojo Gall sugrupuotame ir moderniojo mokslo iki smulkmenų išdirbtame "smegenų žemėlapyje" nurodyta, yra specialioje, apribotoje srityje? Ar tai yra sistema, apimanti visą nervų sistemą iki tolimiausios ląstelės?

Kiekviena pažūra turėjo savo pagrindus. Jau nuo to laiko, kai prancūzų chirurgas Paul Broca beveik prieš šimtą metų atrado, kad ligos procesas vienoje ir tam tikroje - dažniausiai kairiosios galvos pusės - smegenų plėvės vietoje pažeidžia kalbėjimo galią ir kalbėjimo at-

Žmogaus galvos smegenų "žemėlapis", kurį praeitais metais, susumuodami savo patirtį, sudarė mokslininkų grupė. Dalies smegenų paskirties jiems dar nepavyko nustatyti, ir ta vieta čia pavadinta "nežinomąja žeme" (Terra incognita). Numeruotos sritys reiškia: 1) veido pojūčių, 2) liemens pojūčių, 3) rankų pojūčių ir 4) rankų pojūčių registracija; 5) rašto centras; 6) rankų valdymo, 7) liemens valdymo ir 8) kojų valdymo centrai.

mintį - buvo tikima, kad tokių specialių atminties centrų buvimas esąs įrodytas. Tiesiai centrui turėtų būti labai specifikuoti, nes pvz. yra "žodžių aklumo", kada pacientas yra praradęs atmintį tik balsams, bet ne priebalsiams. Taigi, abiejų garsų grupių atsiminimo galia turinti būti lokalizuota dviejose skirtingose vietose.

Be to iš kitos pusės patirta, kad po tam tikrų smegenų dalių sunaikinimo tam tikros dvasinės ir fizinės funkcijos bei atminties veikimas sušlubuoja tik laikinai, o vėliau palaipsniui atsigauja. Tai yra labai būdinga, nes nervų celės nesidalija ir nesidaugina. Žmogus visą gyvenimą turi išsiversti tokiu jų kiekiu, koks jam suteiktas gimimo metu. Todėl ir sunaikintosios nervų celės negali būti papildytos naujomis. Kaip dabar tą fenomeną suderinti su specialių atminties centrų eg-

zistencijos teorija? Ir kaip išaiškinti tą faktą, kad modernieji smegenų specialistai tam tikrų susirgimų atvejais gali pacientui išimti pusę galvos smegenų, ne iššaukdami sunkių dvasinių sutrikimų?

Dr. Penfield nuomone, atminties sudarymą vienodai veikia abu principai. Esama tam tikrų atminties centrų, kurie specializuoti vien tik atminimo galiai, tačiau reikalinga atminties jungimo darba praktiškai atliekama visos smegenų ląstelės. Su tokio- mis jungimo stotimis tikisi Dr. Penfield susidūręs per operacijas sujaudintose smegenų arityse. Iš jų, kaip galvoja kanadietis neurologas, diriguojami beveik kiekvienam atsiminimui reikalingi palyginimai. Nes jei mes vieną raidę, vieną žmogų norime atpažinti, tai mes tos akimirkos išpuolį turime palyginti su atminimo vaizdais, kurie saugomi

kitose mūsų smegenų registratorose. Centrinė šio archyvo kartoteka, sako Dr. Penfield, yra susieta su tam tikromis smegenų sritimis. Jei dėl ligos ar nelaimės tokia centrinė atminties kartoteka sunaikinama, tai archyvinei medžiagai persigrupuojant, vėl iškyla žuvusiomis laikomos detalės.

Iš įvairių stebėjimų daroma išvada, kad smegenyse yra vieni regionai, kurie telkia naujus išpuolius, ir kiti, kuriuos sujaudinus, iššaukiami seniai praėjusių pergyvenimų atsiminimai. Tuo galima išaiškinti faktą, kad mes dažnai labai gerai atsimeiname jaunystės įvykius, tačiau sunku prisiminti neseniai pergyventus dalykus.

Kiekvienas yra buvęs tokioje keblioje situacijoje: sutinki gatvėje žmogų, kuris tau atrodo pažįstamas. Jis tave užkalbina ir labai gerai žino tavo profesiją, tavo privačius reikalus, bet tu neatsimeni jo pavardės. Kur tu jį dar neseniai susipažinai? Pagaliau nutraukį pasikalbėjimą, prisidengdamas kokiu reikalu, kad nereiktų prisipažinti to faktiško užsimiršimo. Ar nepikta? Puikiai atsimeni mokykloje kalbus eilėraščius, kartais matematinės formules, bet negali atsimentiti draugiško kaimyno!

Kaip tad atsiminimai yra užkonservuoti smegenų celėse? Mokslininkai tikisi galį ir į tai atsakyti. Mūsų smegenų celės yra sudėtos iš begalo komplikotai sudarytų baltyminių molekulių. Jų sudėties įvairavimo galimybės tokios didelės, kad joms išskaičiuoti reikėtų vieneto su daugiau negu 1200 nulių. Vieneto "tik" su 46 nuliais - ir tai neįmanomas pavadinti skaičius - pakaktų skaičiui visų žemėje egzistuojančių vandens molekulių aptarti.

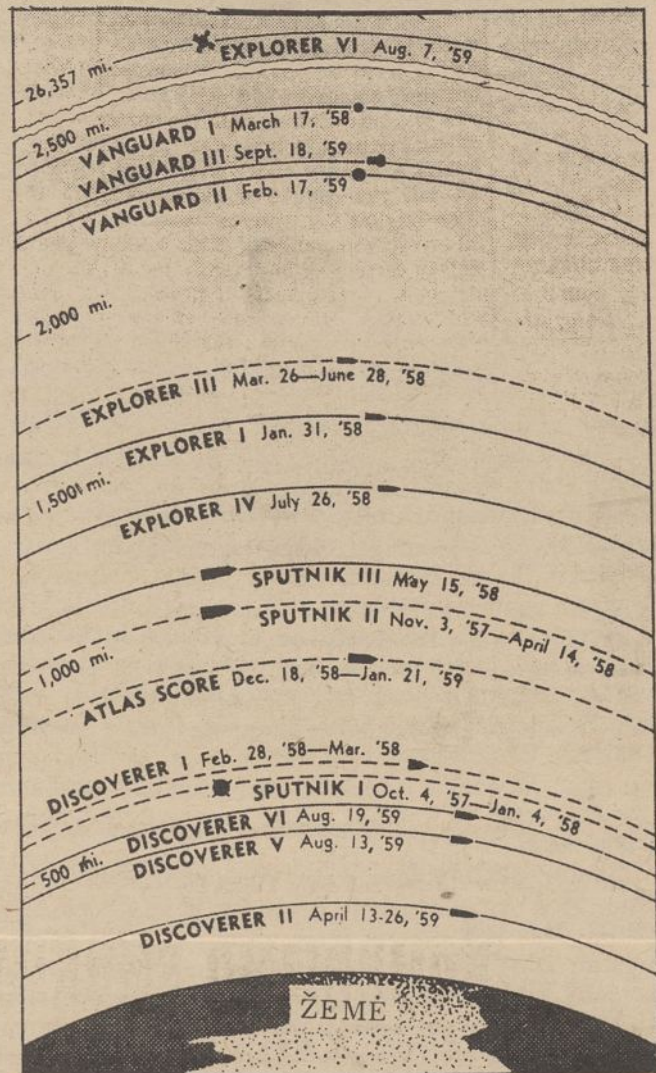
Atminties išpuoliai susidaro, kaip mokslininkai sako, kai tas komplikotas baltymines smegenų ląsteles sujungia vandenilio "tiltai", tuo iššaukdami vienkartinis atominės struktūros vaizdus. Tie individualūs vaizdai sudarą pastovų sistuvą su specifine vibracija, kurios signalai pagal reikala renkami atminties centruose.

Tačiau visiems atminties pasireiškimo atvejams reikalingi ne tik biologiški anatomiški veiksniai, bet ir psichologinės sąlygos. Kodėl mes, pvz., užmirštame įvykius, kurie mums buvo nemalonūs ir keblūs? Freudas yra nurodęs priežastis, vedančias į tai, kad kai kurių įvykių atsiminimas nustumiamas į pasąmonę. Naujesni, Humboldto universiteto (Rytų Berlyne) mokslininkų tyrinėjimai parodė, nuo kokios daugybės faktorių tie "pasąmonės efektai" priklauso atskiruose žmonių tipuose.

Žmonės su įgimtu veržlumu ypač atsimena gerai užbaigtus, t.y., sėkmingai įvykdytus veiksmus, o svyruoją, neapsisprendę daug geriau atmintyje užlaiko palūžusį, nebaigtą veikimą. Iš vi-

ATMOSFERA YRA KITOKIA, NEGU LIGŠIOL TIKĖTA

Dirbtiniai žemės palydovai taiso mūsų turėtąsias žinias

Amerikiečių ir rusų ligšiol erdvės paleistieji dirbtiniai žemės satelitai - žinių apie erdvę ir patį žemės rutulį rinkimo šaltiniai. Schemoje nepažymėti bandymai pasiekti vadinamąjį orų erdvę ir mėnulį: amerikinis Pioneerius I, iššauktas 1958 X II, pasiekęs 71,300 mylių aukštį, Pioneerius III, 1958 XII 6, pasiekęs 66,654 mylias, ir Pioneerius IV, 1959 III 3, praskridęs mėnulį 37,000 mylių atstume ir patekęs į saulės orbitą; rusų Lunikas I, 1959 I 2, praskridęs mėnulį 4,700 mylių atstume, ir Lunikas II, 1959 IX 12, pataikęs į mėnulį.

Prancūzijoje pasirodė Alberto Ducrocq knyga "Erdvės užkariavimas", kurioje pateikta naujų duomenų apie dirbtinių žemės

satelitų perduotas mokslines žinias. Žmonijos dėmesiui vis labiau kryptant į sensacingus (Nukelta į 5 psl.)

so, įtampa, pasisekimai ir nepasisekimai bei įvairūs psichologiniai faktoriai mūsų atmintį veikia daug intensyviau, negu mes patys tikime. Ir žinomas faktas, kad mes pavardžių arba įvykių kaip tik tuo metu negalime atsiminti, kai tam tikro spaudimo būklėje mums tų žinių reikia, ir jos spontaniškai iškyla, kai mes save verčiame apie ką kita galvoti, priklauso nuo tam tikros psichologinės blokados. Atsiranda tam tikros rūšies "trumpas sujungimas", kurio pasėkoje atminties sistuvos bangų priėmimas išsijungia. Tik praėjus spaudimo būklei, tas "trumpas sujungimas" prapuola,

ir atmintis veikia be kliūčių. Kokio nepaprasto pajėgumo yra atmintis ir kokiose neįsiamuojamose gėlmėse tūno dalykai, kuriuos mums kada nors teko pergalvoti ir pergyventi, parodo rašytojo Heinzo Gerlacho knygos "Išduotoji armija" atsiradimo istorija. Hipnozės įtakoje jam pasisekė rusų karo belaisvėje parašytą ir vėliau dingusį rankraštį beveik pažodžiui atkurti, nors normalioje būklėje jis jokiu būdu negalėjo atsiminti net kūrinio konstrukcijos.

Kai kurie psichologai net tiki, kad kažkur mūsų pasąmonės gėlmėse tūno atsiminimai net apie mūsų pačių gimimą.

RŪSTI SIENA

STASIUS BODAVAS

(Ištrauka iš spaudos draudimo laikus vaizduojančios apysakos)

3

— Užteks, Jurgiuk, užteks, uždaryk geriau burną, — senis vėl susikrimto, — geriau pamislyk apie Kanteikį, iš proto žmogus gali išeiti, visą nedėlią laukia.

— Nesirūpink, dėde, jeigu mūsų, tai šetono rankos jį perneš į aną pusę, — Jurgio balsas buvo aštrus.

Dabar senis jau nieko nebeatsakė. Tik apsigrįžo, nusileido žemyn, įstrigo svirno tarpdury ir žiūrėjo kaip šalės į Bertašiaus sodybą.

— Matai, Jurgi, ir užgavai dėde, — pašnibždėjo Rapolas.

— Aš nieko pikto dėdei nepadariau, Rapoliuk. Tik norėjau pasakyti, kad prieš burliokų Dievą nesizėminsi. Mūsų Dievas yra daug geresnis. Aš parodysiu, kad tikrasis Dievas mūsų pusėj. Pamatyti, greit parodysiu.

— Jurgi, baik tuos savo tauškalus, — atsikuko tarpdury senis, — eikit, vaikai, į trobą, ten kaip žmonės pašnekėsime.

Šukys paliko svirną ir laipteliais nulipo į kiemą. — Ne, Rapoliuk, tam kirmėlynei aš neleisiu čia knibždėti, — lipo Jurgis taip pat žemyn, o jo balsas springo, — tik paveizėk kiek ten kipsų, — parodė jis į cerkvės pusę.

Kieme Jurgis uždėjo ranką ant Rapolo peties. O ranka buvo sunki ir drebėjo.

*

Rugpiučio naktis vis dar tamsėjo, traukėsi ir pagaliau sustojo prie vidurnakčio. Tačiau pro pilkšvą vasaros sutemą buvo galima toli matyti — tartum pro lengvai apgaravusį stiklą. Net iš gero atstumo aiškiai į akį krito čia kupstas, čia akmuo, čia vėl krūmo keras.

— Sukim dabar į aną pusę. Čia kur nors turės būti ir siena, — pasakė Jurgis.

Visi trys metėsi be žodžio į kairę pusę. Ilgą laiką dabar jie ėjo pačiais laukų kemsynais. Iš pradžios kinto drąsiai ir negaidami, bet netrukus priėjo jaunų alksnių miškelį ir čia ėmė lėtinti. O kai už alksnyno vėl pasiekė nuogą lauką, Jurgis pirmasis sustojo. Jis ilgokai pasidairė, kelius kartus atgal atsigrįžo, ir pašnibždėjo:

— Jau matau sienos stulpus, — jis pasilipo ant kupsto, vėl žvalgėsi ir pasilenkė prie vyrų, — ale ten kažkas slankioja. Klausyk, dabar jau kitaip darysim — slinksim vienas nuo kito gerais tarpais atsilike.

Niekas netarė žodžio, visi buvo įsikibę į Jurgį. O tas dabar ėjo pirmas. Jis nuolat sustodavo, kietai įsmigdavo akimis į vakarus, o paskui vėl slinkdavo, nuolat mesdamas žvilgsnį čia į vieną, čia į antrą šoną.

— Pasilikit čia valandikę, — staiga jis pasakė, — ir nejudėkit, kol sugrįšiu.

Vienas pats jis paėjo gerą gabalą. Ėjo vis gilyn į tamsą. Po kurio laiko jis dingo, tik tai kojų šliaužimas per žolę buvo girdėti. Pagaliau aplinkui pasidarė tik viena įtempta tyla.

Po valandėlės jis sugrįžo ir pasakė:

— Čia nieko gero nebus, vyrai. Mačiau kaip maskoliai vienas paskui kitą slankinėja. Aš mišliu, kad traukim arčiau mano namų. Dabar ten pats padukimas, bus visi nusigėrę, nuo kojų nusivare. Gal ir maskoliai sieną

anoj pusėj ne taip saugos. Duok, ponaiti, man savo nešulį, aš pavilksiu kokį gabalą, nes reikės gerai paeiti, — paėmė Jurgis lagaminą iš Kanteikio rankų.

— Man nesunku, galėčiau ir toliau panešti, — atsiliekinė studentas, — kad tik kaip nors į aną pusę atsidurčiau. Jau nenorėčiau atgal pas Rimkų grįžti.

— Ale tik nebijok, ponaiti, pamatysi, rytoj su prūsais jau pusryčius valgysi, — padaršino Jurgis.

Jie pasitraukė kiek toliau nuo sienos ir vėl susirado laukų kelią. Po kojomis buvo kieta ir vyrai skubino pilnais žingsniais. Čia jau ir baimės nebuvo, nes laikas nuo laiko jie sutikdavo čia važiuotus, čia vėl pėsčius.

Naktis buvo drungna ir lengva. Kelias toks lygus ir smagus, rodos, pačios kojos juos nešė.

Po ilgos valandos Jurgis parodė į laukus:

— Paveizėk, ponaiti, ar matai anas šviesybes? Tai ten ruskiai ant mano žemės savo Dievą linksmina. Ant pavogtos žemės, ant mūsų kruvino prakaito.

— Girdėjau, Bertašiau, girdėjau. Rimkus daug man pasakojo per tas dienas. Gerai suprantu, šiandien tamstai labai sunki diena.

— Ne, ponaiti, šiandien man nesunku. Aš toks ramus, linksmas. Kai aš įsiuteis, man visuomet linksma. O dėl to Rimkaus, ponaiti, tai pasakysiu visą teisybę: užgimė žmogus kaip ir visi kiti vaikai, ale nusprogs kaip kiaulė. Ale neapsimoka ir šnekėti. Rapoliukas viską gerai žino. Rimkus norėjo sau pasigrobtį ir mano žemę su namais. Ir mane patį norėjo į pasviečius išvaryti. Ale nepasisekė, burliokai ėmė ir pašluostė jam nosį, gerai patvindami nušluostė. Užtat ir nenorėjau, kad biauzybė kartu su mumis prie sienos eitų. Kaip šunį į šalį nuvariau, tamsta pats girdėjai.

Kanteikis nieko neatsakė. Taip pat ir Rapolas neatidarė burnos.

(Bus daugiau)

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HEnderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinė kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, J. Paplėnas, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: B. Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

"Jūs dabar galite aplankyti Vilnių"...

Lietuviškuose laikraščiuose pasirodė tokio atsiūkimo skelbimai. Savaime aišku, intriguojantieji ir labai daug klausimų keliantieji. Vieni pagalvoja, kad dabar tai jau bus galima aplankyti Vilnių. O gal nuo Vilniaus ir kiek toliau, kur anos, gražios praeities takai ir takeliai. Žinoma, taip dažniau pagalvos vyresniosios kartos ateiviai, kuriems komunizmo siaubas ne taip jau gerai suprantamas, savo skaudžia praeitimi neišgyventas. O ypač dar tiems, kurie lietuviškam gyvenime dalyvavo, save kairiajam sparne laikydami.

Žinoma, apie tai pagalvos ir vienas kitas naujasis ateivis. Ypač, kurių pasitraukimu iš tėvynės atvertos šeimyninės žaidžios tebėra tos patios, laukiančios susijungimo. Bet tokiems bus labai daug davinų ir tų kelionių klausimus labai blaiviai pažūrėti, nes gyvenimo praktika primins visus komunistinės apgaulės galumus, kurie išgyventi ir kuriuos dabar esantieji tėvynėje nuolat išgyvena.

Skaitai skelbimuose, kad "Jūs dabar galite aplankyti Vilnių. Mes organizuojame grupines ir pavienes keliones į Vilnių. Mes išrūpiname jums vizas", ir labai rimtai susimąstai. Tuos skelbimus skaitai na komunistiniuose laikraščiuose, bet Darbininke, Naujienose, Garse, Neteko matyti Druage, bet gal kartais nepastebėjau. Jie buvo atsiųsti ir Dirvai, bet Dirva, be platesnių paaiškinimų, kaip ten iš tikrųjų yra su tomis kelionėmis, nesutiko dėti. O mums lietuviškas skelbimų agentas maždaug taip atsakė: "Gerai, nedėkit, idės kiti laikraščiai, jūs tik nuostolius turėsit"....

Į Sovietų Sąjungą, o dar labiau į pavergtą Lietuvą, iki šiol tegalėjo nukeliauti tik lietuviškieji komunistai arba jų bendrakeleiviai. Ir tai ne taip jau greitai, tik po didelių pasirodymų, atrinkimų, sutikimo-planų paruošimo. Keliavo tik tokie, kurie Lietuvos nebuvo seniai matę, ypač jos paskutiniojo Nepriklausomo gyvenimo laikotarpiu, kad negalėtų lyginti, kas tada buvo ir kas dabar yra. Ir taip, grįžusieji ne visi vienodai į Maskvos dūdą pūčia. Yra ir blaivesnių pasisakymų.

Na, sakysim, šiais metais tokių kelionių kandidatams bus varžtai kiek atleisti. Jau galės keliauti keli parinkti ir ne iš komunistinio lagerio ir komunistams gal taip aiškiai neprijaunantieji. Bet ar tai galės keliauti taip, kaip keliaujama į kitus kraštus? Ar galės keliauti kiekvienas, kuris tik panorės? Ar nereikės apie save duoti šimtus įvairiausių žinių, nurodyti visus savo gimines, su jais ryšius ir t.t.? Ar bus garantija, kad ir tai atlikus, jau gausi leidimą keliauti? O ar bus garantuota, kad iš ten tave atgal išleis? Ar tu, pagal sovietų praktiką, nors ir nekalčiausiai elgsies, nebūsi apkaltintas šnipu ir sulaikytas?

Tai šimtai klausimų, kurie laukia atsakymo. Ir į juos reikia sulaukti atsakymo. O jei atsakymų nėra, tai daug geriau lietuviškieji laikraščiai padarvė, kad tokių skelbimų nespausdintų, o lietuviškieji skelbimų agentai jų garsinimu nesirūpintų. Tegul, kol į tuos klausimus nebus patikimų atsakymų, jais rūpinasi tik komunistinė spauda, nes tai pilnai įeina į jų tikslus.

B. G.

TIK PO TRIJŲ METŲ SUŽINOTA APIE E. BORCHERTO MIRTĮ SIBIRE

Artimieji, gyvenantieji Australijoje, tik po trijų metų sužinojo, kad Sibiro tremtyje 1957 m. sausio 9 d. mirė Mažosios Lietuvos veikėjas Endrius Borchertas. Ir apie velionį Australijos lietuvių laikraštyje "Mūsų Pastogė" rašo:

"Endrius Borchertas gimė 1891 metais lapkričio mėn. Tilžėje. Mokyklą lankė Vainučiūose ir Tilžėje. Kurį laiką jis yra dirbęs Mažosios spausdėnijos Tilžėje prie Naujosios Lietuvos Ceptungos, 1905-1911 metais dalyvavo Vydūno vadovaujoje Tilžės Giedotojų draugijoje. 1914-1918 m. dalyvavo pirmame pasauliniame kare. Karui pasibaigus, grįžęs į gimtąjį kraštą, tuojau įsijungia į aktyvų veikimą jaunimo draugijose ir buvo Kalno draugijos pirmininkas. 1923 m. Krašto

ir aukos prasme. Paprastai, kiekvieno parengimo ar minėjimo šeiminiškais dengia ir išlaidas. Šeiminiškai gi teisė nustatyti įėjimo mokesčių, kad pakankamai surinktų pinigų parengimo - minėjimo išlaidoms padengti.

Jei ši tvarka nebus pakeista, tenka manyti, kad aukotojai suras vietą ir laiką savo skiriamas aukas fondams įteikti be komisarines kontrolės.

V. Andriūnas,
Toronto

APIE ROMO VIESULO NAUJUS KŪRINIUS

Viename Dirvos numery buvo rašyta apie Romo Viesulo iliustracijas lietuvių liaudies dainų temomis, kurios buvo išstatytos New Yorke. Įvadą šioms iliustracijoms parašęs Henrikas Nagys. Šis meno kūrinys turi po du posmus iš lietuvių liaudies dainų anglų ir lietuvių kalba.

Bet ką Romas Viesulas atstovauja: savo pavergtą tautą, ar Ameriką? Pagal N.Y. Times kritikę, jis atstovauja Ameriką, nes ji primygtinai nutylėjusi, kad jis atstovauja lietuvių tautą.

Aš parašiau tai kritikei laišką Ji man atradė:

Dear Mr. Urban:
Thank you for your letter. As a matter of fact, it is my belief that art transcends nationality. Therefore, in an incidental review such as that concerning Romas Viesulas, I would hardly think it necessary to point out that he is a Lithuanian any more than it is necessary to point out that Ben Shahn was born in Russia.

Sincerely,
Dore Ashton
Dore Ashton

Matot, ką ta kritikė tiesiai į akis žeria!

Taiigi, tegul Dirvos skaitytojai sprendžia, kam Viesulas priklauso. Kritikė nesupranta lietuvių tautos dabartinės padėties, o lygina (ir savinasi) mūsų menininką su tūlu Ben Shahn, kuris Rusijoje gimęs. Kad ir menas peržengia savo tautos ribas, kam ištikro kreditas priklauso? Viesulas savo vargstančiai tautai negauna jokio kredito. Jeigu menininkas negali savo tautą atstovauti, tai kas gali?

P.W. Urban,
Cleveland, Ohio

NORIU DIENRAŠČIO

Esu patenkintas Dirvosėjimu tris kartus per savaitę. Norėčiau, kad artimiausiu laiku ji virstų dienraščiu.

J. Balnionis,
Detroit

Skaitytojas K. Laskauskas, iš Baltimorės, rašo: "Pažanga gera ir, sakyčiau, sparti - Amerikoniška. Linkiu nepavargti, bet žengti pirmyn."

E. Borchertas

Direktorijos narys, 1925 m. Klaipėdos Direktorijos pirmininkas, 1927, 1929 ir 1932 metais Klaipėdos Krašto Seimelių narys. Nuo 1929 metų Klaipėdos Krašto Lietuvių Susivienijimo centro valdybos pirmininkas. Be to, jis buvo Klaipėdos uosto direkcijos narys ir Žemės Banko tarybos narys. Jis dalyvauja Maskvoj ekonominėse derybose su rusais Lietuvos delegacijos sudėtyje. Taip pat dalyvauja ir Europos auto lenktynėse.

Endrius Borchertas buvo tylius, sugyvenamas ir dirbo nesireklamuodamas.

Nebuvo tos kultūrinio, ekonominio bei politinio Mažosios Lietuvos gyvenimo srities, kurioje Borchertas vienaip ar kitaip nebūtų dalyvavęs. Dėl to krašto vokiečių jis buvo puolamas.

Klaipėdos kraštą atplėšus nuo Lietuvos, Borchertą gestapas su-

ima ir uždaro į kalėjimą Klaipėdoje, bet vėliau paleidžia į laisvę, tačiau visą laiką yra sekamas ir varginamas.

Pagal 1941 m. jam pasiūlymą: repatrijacija į Lietuvą ar į koncentracijos stovyklą. Borchertas pasirenka repatriaciją, nors ir į rusų okupuotą Lietuvą. Ir 1941 m. bene vasario ar kovo mėn. kartu su kitais tokiais pat repatrijantais Kretingoje buvo suktas pompastiškai su muzika.

Vėliau Borchertas apgyvendinamas netoli Telšių, Rubežaičių kaime vieno dvaro centre, 30 ha.

1944 m. besiveržiant rusams į Lietuvos gilumą, Borchertas norėjo pasitraukti į vakarus, bet pasiekus Gargždus, Gestapo valdininkas pareiškė, kad jis turi tuojau pat pasišalinti iš čia, kitaip jis bus suimtas ir uždarytas koncentracijos stovykloje. Ir Borchertas vėl grįžta atgal į Pavirvytės dvaro centrą, kurį paskutiniu metu valdė (Telšių aps.). Čia jį 1945 m. vasario mėn. rusai suima ir uždaro į Telšių kalėjimą. Vėliau išvežė į Rusiją. 1948 m. iš Rusijos atveža į Klaipėdą, kur jis laikomas kalėjime iki teismo. Teismas pasmerkia 10 m. kalėti kaip veikėją. Po teismo išvežė į Kazachstaną į Karagandos miestą. Čia bausmę atlikęs, vienoje valgykloje jis dirbo kaip šukvedys.

Moralinės ir fizinės kančios ir vargai galutinai pakerta jo sveikatą, ir miršta toli

nuo savo gimtojo krašto, nuo savo pamėgto gražaus Gvildžių vienkiemio, Klaipėdos apskr. Trušelių vals.

Kokia skaudi patyčia: naciai suima ir uždaro į kalėjimą Klaipėdoje, be paleidžia, rusai suima Lietuvoje, išveža į Rusiją, iš ten vėl veža į Klaipėdą ir čia pasmerkia, tarsi norėdami tinkamai užbaigti vokiečių Gestapo pradėtą darbą.

1951 metais kovo mėn 22 d. mirė ir Endrius Borchertas žmona Urtė Krežytė - Borchertienė.

Ji, rusams užėmus Rytų Vokietiją, iš vakarų grįžo į Klaipėdą.

Čia iki 1949 m. gyveno sūnaus agronomo Reinarto šeimoje.

1949 m. kartu su sūnumi ir jo šeima buvo ištremta į Krasnojarską, Ust - Abakan apskritį ir avių sovchozą, kur užsikrėtusi malarija, ir mirė eidama 73 amžiaus metus"

PAIEŠKOMI

Adamavičienė - Sabaliauskaitė, Elena, vyras Adamavičius, Petras, ir sūnus Vaclovas, gyveno Port Henry, N.Y.

Aldonis, Algirdas, Motiejus sūnus, iš Alytaus

Burba, Aleksandras, ir žmona Damicionaitė, Vilė, gyveno Brazilijoje

Dravdzik, Liudvikas, ir Dravdzikaitė, Felicija

Latisauskienė - Mockevičiūtė, Uršulė, ir jos sesuo Mockevičiūtė, Katarina, Antano dukterys, iš Gastilonų km., Rumšiškų par.

Macevičius, Juozas, Juozo sūnus, iš Skuodo val., gyveno Kanadoje

Makutenas, Juozas, Kazio sūnus

Marcinkevičiūtė, Julė, Juozo dukterė, iš Kražių m., Raseinių ap., išteklėjusi, bet vyro pavardė nežinoma

Mataitė, (Matas), Juzepa, Paulina, ir Veronika, Juozapo Mato dukterys, iš Purvių II kaimo, Šiaulių ap.

Mockevičiūtė, Katarina, ir jos sesuo Latisauskienė, Uršulė, Antano dukterys, iš Gastilonų km., Rumšiškų par.

Pilicauskas, Juozas, ir jo sūnus Zigmantas

Svencickas, Antanas, Petro sūnus

Turčinskis, Izidorius, Juozo sūnus, Turčinskienė, Agota, ir Turčinskaitė, Barbora, ir Zofija, iš Šiaulių m., gyveno Brazilijoje

Vaičiukevičius, Jonas, iš Kareivonių km. Žiežmarių val.

Valančiūtė-Keller, Kazimiera, Kazimiero dukterė, gimusi Šiauliuose, jos vyras Keller ir dukterė Varnavičienė - Sketraitė, Julija, iš Purvių II kaimo, Šiaulių ap.

Vičius, Stasys, Leono sūnus, iš Norėnų km., Kretingos ap. Vincienė, Cecilija, Antano dukterė

Žulpa, Pranas, Antano sūnus Ieškomieji arba apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiliepti:

Consulate General of Lithuania
41 West 82 nd Street
New York 24, N.Y.

TORONTO APYLINKĖS VALDYBA SIEKIA FONDU KONTROLĖS

Tėviškos Žiburių No. 4 pasiskelbta Vasario 16 d. minėjimo tvarka Toronto. Ten pat nurodoma, kad minėjimo metu šiais metais nauju būdu bus renkamos aukos Lietuvos laisvinimui. Prie įėjimo nebus renkamos aukos, bet kiekvienam įeinančiam bus duodamas vokas, į kurį aukotojas įdės savo auką pats pažymėdamas, kuriam fondui ją skiria. Vokai bus surenkami minėjimo metu. Surinktus pinigus apylinkės valdyba su fondų atstovais - stebėtojais, susačius ir įteiks atitinkamiems fondams. Rasti vokuose pinigai, nepažymėti aiškiai kam jie skiriami, bus laikomi apylinkės pinigais ir skiriami minėjimo išlaidoms. Beto, apylinkės valdyba yra nutarusi, kad fondai proporcingai dengia minėjimo išlaidas. (Kokia proporcija, nepasakytą).

Toronto kasmet Bendruomenės vadovai rūpindavosi kam aukoto-

jai privalo skirti savo aukas. Tuo reikalu būdavo diskutuojama apylinkės tarybos posėdžiuose, po to kartais iki dviejų kartų balsuojama, ir pagaliau nusprendžiama, ką aukotojai turi daryti.

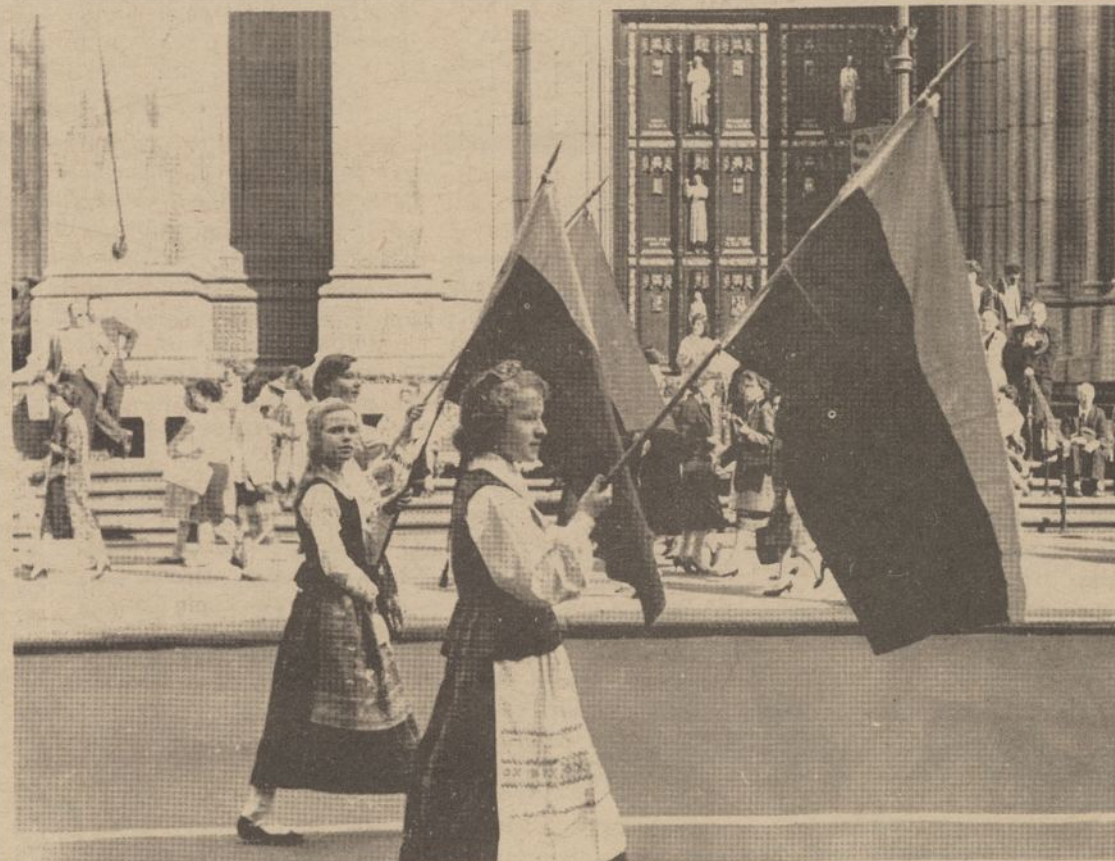
Gal būti teisingiausia sprendimą buvo padariusi praėjusių metų apylinkės valdyba, pirmininkaujama J. Senkaus. Buvo sudarytos sąlygos dalyviams tiesioginiai paskirti savo aukas bet kuriam fondui be pašalinės kontrolės.

Šiais metais jau ši klausimą apylinkės valdyba išsprendė vėl kitaip. Jie šiuo atveju prisiėmė visišką komisarinę kontrolę. Apylinkės valdyba rinks aukas skaičiuos pinigus, fondams skirs pinigus dengs minėjimo išlaidas, na, ir leis fondų atstovams, stebėtojų teisėmis, žibūrėti...

Šiuos klausimus sprendžiant apylinkės valdyba nerado reikalo su fondų valdybomis nei pasitariti, nei pasiinformuoti.

Vargu ar apylinkės valdyba, sprendžianti šiuos klausimus, teisingai supranta savo teises

Konkursinė nuotrauka Nr.32

Jaunosios ambasadorės

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

Ką dabar "leidžia" Chruščiovas?

"Jei jums bus labai blogai, neturėsite užtenkamai maisto, geresnės aprangos, patogesnio buto, žinosite, kad niekas jums negarantuoja asmeninės laisvės, kiekvieną dieną ar naktį galite būti suimtas, nuteistas kalėti, išvežtas svetur, - tai kad ir mažiausia permaina jūsų naudai, mažiausias pagerinimas jums atrodys didelė pažanga."

Kas vasarą mes pasigeriam Saule, Be saiko. Lengva saulėtam kūnui pakelti šaltį, metalo krūvi, nelaimės našta. Bet ar ilgam? O gal per amžius?..

T. Rostovaitė

Mušėm drambliai telegramą: - Siųsk saldinių kilogramą!

Šiandien turim šaunų balių. Vištos renka sau karalių.

Jos norėjo rinkti gaidį, Bet jo balso pasibaidė.

Jos išrinko vanagėlį Ir jam šaunų balių kėlė...

Kazys Jakubėnas

Algis Mateika toliau pasakoja - ...

Kas tarybiniame gyvenime yra pažanga, pasikeitimai, padėties pagerėjimas, užsienio lietuviui turbūt nelengva suprasti. Daug ką, ką mes laikome dideliais pasikeitimais, pažanga ir pagerėjimu, jis gal tik pajauktų ir visai nepripažintų.

Visuomet reikia atsiminti vieną: jei jums bus labai blogai, neturėsite užtenkamai maisto, geresnės aprangos, patogesnio buto, žinosite, kad niekas jums negarantuoja asmeninės laisvės, kiekvieną dieną ar naktį jūs galite būti suimtas, nuteistas kalėti, išvežtas svetur, - tai kad ir mažiausia permaina jūsų naudai, mažiausias pagerinimas jums atrodys didelė pažanga.

Medžiaginio gyvenimo sričių pagerėjimai, naujos statybos, gyvenamieji namai, fabrikai, užtvankos mums atrodo milžiniškais pasiekimais. Tai visi mato, o partija išaiškina, kad tik dėka komunistinės santvarkos tokie laimėjimai, kapitalistinio pasaulio pavijimai ir pralenkimai tebuvo galimi. Tik labai retas iš mūsų, kas turėjo laimės savo akimis matyti vakarų Europą ar Ameriką, galėjo pastebėti, kad kapitalistiniuose kraštuose taip pat vyksta didelė pažanga, naujos statybos, o prekių prigaminama daug daugiau ir žymiai geresnės kokybės.

Lietuvos šalis irgi sparčiai pradėjo atstatyti iš karo griuvėsių. Gyventi pasidarė lengviau, maloniau, ir žmonės nori ko daugiau pagerinti savo padėtį. Prieš dešimtmetį ar net prieš kelerius metus būdavo vis kalbama apie karą, jo laukiamą, gal ir norima. Dabar nuotaika visai kita. Karo nebeįsivaizduojama, trokštama taikos. Chruščiovas tuo įtikino, o nemažiau padėjo Macmillanas ir Eisenhoweris.

Chruščiovas!.. Ar yra taip iš tikrųjų, galėtume dar spėlioti, bet ką patys nuolat skaitome ir matome, tai draugas Chruščiovas mums piešiamas, kaip taikos apaštalas, o visos jos kelionės po pasaulį lydimos triumfų ir laimėjimų. Niekas neatsilaiko jo plieninei komunistinei logikai, gabumams, humorui, talentams. Todėl ir tarybinėje lietuvių visuomenėje Chruščiovas gangučiai vertinamas. Žmonės apie jį pasakoja anekdotų, kartais gana riebių, ir vis apie jo nuotykius su drauge Furceva... Po jo prakalbų dažnai juokaujama, bet patinka jo humoras, ir daug kas pasako: "Bravo Chruščiovas".

Su jo atėjimu tarybiniame Lietuvos gyvenime visdėlio įvyko daug labai mums reikšmingų permainų. Lietuvis dabar, pvz., jau nebijo, kad sekantį gegužės ar

birželio mėnesį bus vežimai (deportacijos). Kolūkėčiams ir ypač kitiems mūsų visuomenės sluoksniams dabar geriaugyventi, Galima jau galvoti, kaip gyvenimą dar gerinti ir ką nors planuoti.

Net prisibijoma: kas bus, kai Chruščiovo nebebus? Kodėl? O gi todėl, kad vėl negrįžtų Stalino laikai, kad neatsirastų naujas Stalinas. Jo laikai visiems tebekelia šurpą. Ne tik šiaip jau žmonėms, bet ir daugeliui partijos narių.

Politinės policijos, KGB, rolė mėginama pakeisti, jos galybė sumažėjo.

Jei Vilniuje KGB tebėra senoje vietoje, tai Kaune jie buvo ištumti iš savo senų patalpų ir perkelti kažkur į medinius barakus. Ir provincijoje jie ištumiami iš privileijuotos vietos. Patys vis tebekritikuoja savo praeities klaidas, visus sauvaliavimus ir žiaurumus priskirdami Berijai. Mažai kas tuo tiki, bet taip įprasta kalbėti.

Iš policijos norima padaryti nebe žmonių gąsdintojus ir kankintojus, bet lyg ir jų teisų užtarėjus. Jei partija ką nuskriaus

buvo leista dar prieš porą metų.

Kudirkos vardas anksčiau buvo uždraustas minėti, o dabar jau galima apie jį rašyti, žinoma, nurodant, kad jis buvo buržuazinis nacionalistas. Dabar jau minimas Vinco Krėvės vardas ir išleidžiama jo raštų. Pabėgėlių Krėvė po mirties vėl norima sau sugrąžinti. Išleidžiama daugiau Vaižganto ir kitų lietuviškų klasikų veikalų. Jie minimi ir marksistiškai nagrinėjami lietuvių literatūros istorijoje. Lietuviai klasikų knygas greit ir gausiai išperka, dėl ko komunistiniams rašytojams kyla nepasitenkinimas ir pavydas.

Vis daugiau leidžiama paruošti ir išleisti veikalų, gražiai iliustruotų, apie Lietuvą, jos gamtą, keliones, upes, vasarvietes, o taipgi lietuvių kalbos mokslo, folklorinių, liaudies meno tyrimų. Išleista žodynai, literatūros ir meno studijos, veikia teatrai, sukami lietuviški kino filmai. Visur daug dirbtinai primetamo "leninizmo", agitacijos, tendencijos, vietomis tikro šlamšto. Bet kas vertinga lietuvių kultūros ugdymui, dėl to visi džiaugiasi.

Esame laimingi, kai nors tuo

vyksta Lietuvos kultūrininkams, menininkams ar mokslo žmonių sukurti, kas palaiko ir puoselėja lietuvių kalbą ir tautinę dvasią. Tačiau nesidžiaugia suklasotais ar išcenzūruotais mūsų klasikų leidiniais ir piktinasi ypač politiniais ir istoriniais raštais, kuriuose ligšiol dar su negirdėtu begėdiškumu klastojama ir teršiama Lietuvos praeitis, keliaklūpščiaujama bolševizmui ir Rusijai. Šalia to, netenka pamiršti, kad anglai ir prancūzai dar ir dabar mielai leidžia ir palaiko savo kolonijinių Afrikos tautelių meno ansamblius, šokių, pramogų ir tautinių drabužių, kol visa tai reiškiasi pramoginėje, bet ne politinėje plotmėje. Tą pat leidžia ir Maskva savo Kolonijose).

Prie Chruščiovo leidžiama ir daugiau laisvių. Labai mažyčių, bet drauge ir didelių mūsų pasaulio matavimuose.

Pavyzdžiui, valstybė ir partijos spauda vienodai griežtai nusistatiusi prieš religinius prietarus, prieš religiją iš viso. Bet kaip kurie lietuvių komunistiniai rašytojai, partijos nariai savo straipsniuose vartoja išsireikškimus: "neduok dieve"... Bažny-

ЖИТЬ В МИРЕ И ДРУЖБЕ!

"Gyventi taikoje ir draugystėje" - taip skelbia šios knygos viršelį. Knyga išleista Maskvoje, tik grįžus Chruščioviui iš JA Valstybių. Knygos atspausa pusė milijono egzempliorių. Nors viršelyje pažymėta kaina 6 rubliai, bet pardavinėjama žymiai pigiau, net po 80 kapeikų, kad tik visi "sužinotų", koks Chruščiovas Amerikoje buvo galingas. Knyga tarnauja Chruščiovo įsistiprinimui valdžioje.

konstitucijoje suteiktu religinės laisvės principu, kartais jau išdrįsta reikalauti iš laikraščių, kad jei jie deda antireliginius straipsnius, tai turėtų dėti ir katalikų pasisakymus už religiją. Žinoma, jų reikalavimai nepatenkinami, bet dėl to jie nebeišstremiami į Sibirą. Stalino laikais būtų buvę kitaip!

Pagaliau, lietuviai nebeteri vargo ir baimės, jei šeimoje yra

kas gimęs vasario 16 dieną. Anksčiau reikėdavo gimimo datą atkelti į vasario 15, ar nukelti į 17 dieną. Jei kas gimimo dieną norėdavo iškilmingiau ar didesniame būryje minėti per vasario 16, rizikavo, jog bus įtartas bandymu suruošti nacionalistinę demonstraciją. Ir už tai nukentėdavo...

Sekančioje kronikoje: - "Mes norim daugiau ryšių"...

ATMOSFERA YRA KITOKIA...

(Atkelta iš 3 psl.)

raketų šūvius mėnulio artumon, beveik užmirštama, kad tik "sputnikai" ir "explorers" mums suteikė tikslesnių duomenų apie mūsų žemės rutulio apimtį ir sudėtį.

Satelitų aplink žemę skriejimo kelias turi elipsės formą. Arčiausiai žemės esąs elipsės taškas vadinamas perigėjumi, toliausiai - apogėjumi. Jei perigėjus yra tik už 300 km nuo žemės paviršiaus, satelitas kiekvieną kartą patenka į tirštą atmosferą, kuri jo skriejimą pristabdo. Tą skriejimo ilgumą ir sulėtėjimą galima labai tiksliai išskaičiuoti, t.y., galima sudaryti tikslių vaizdą apie atmosferos sluoksnių tankumą.

Iš tų skaičiavimų specialistai padarė didelį atradimą: maždaug 230 km aukšty tankumas yra septynis kartus didesnis, negu ligi šiol buvo manyta. Sistemingi "Sputniko III" stebėjimai dar parodė, kad prieš 200 km ribą atmosferinis tankumas yra aštuonis kartus didesnis, negu anksčiau buvo skaičiuota. 300 km aukšty tas nukrypimas siekia penkis kartus, o 500 km aukšty situacija pasikeičia priešingai: čia atmosferinis tankumas yra silpnesnis, negu tradicinėse prielaidose buvo nurodoma.

Tačiau tai dar ne viskas. Žemės satelito greitis nebuvo vienodas, jis kiekvieną kartą įvairavo. Iš to tenka spręsti, kad atmosferinis slėgimas tam tikruose aukščiuose nėra pastovus, masė.

Kristina Paprockaitė, kuri šiuo metu studijuoja Vokietijoje Heidelbergo universitete, atstovauja dvi tautybes. Ji priklauso lietuvių ir amerikiečių studentų sąjungoms. Nuotraukoje, kuri buvo įdėta vokiečių laikraštyje Rhein-Neckar Zeitung, ji yra vidury amerikiečių studentų, dainavusių universitetiniam parengimui.

Tai linksnumas, tai gražumas jaunimėliot., rašo sovietinė spauda įsidėdama nuotrauką Nemunaičio kolūkinio liaudies šokių ansamblio, atlikusį dainų šventę "Dobila". Taip, visokie tautiniai ansambliai, šokiai, pramogos ir tautiniai drabužiai, Maskvos leidžiami tol, kol visa tai reiškiasi pramoginėje, bet ne politinėje plotmėje. Bet toliau nė žingsnio.

dė, dabar galima pasiskųsti KGB. Kartais jie iš tikrųjų įsikiša ir, turėdami partijoje tvirtą žodį, šiek tiek padeda. Tardymų priemonės kiek sušvelnintos, mažiau begirdėti apie žiaurumus.

Mažiau ir areštų bei išvežimų, arba tam naudojami kiti būdai. Patys rusai pašneka: jei kas prieš sovietus pakalbėjo, tai tuo kontrevoliucijos neįvykdys ir vien dėl to dar neverta vežti į Sibirą. Bet policijos akis viską vienodai akyliai tebestebi ir budrumas nesumažintas.

Gaunami iš Amerikos giminių ir pažįstamų paketai kaikam kelia nerimo. Anketose žmonės jau daug kartų buvo įrašę, kad giminių užsienyje neturi, o dabar gauna paketus ir laiškų, susirašinėja. Vadinas, giminių turėjo... Gal tik kokie penki nuosimčiai saugojasi "nesusitepti". Jei kas vėl pasikeistų į blogą, galėtų būti negerai. "Nusi-kaltimų" medžiagos būtų daug.

Prie Chruščiovo šiandien daugiau leidžiama lietuvių kultūrinėje ir dvasinėje srityje, negu

būdu lietuviškumo pozicijas galime atlaikyti.

Jaučiama, kad kaip kurie raštai, ypač politiniai ir istoriniai turi klastojimų, nutylėjimų, bet nėra kam ir kaip patikrinti, kur tiesa, kur melas.

Pavyzdžiui, žinoma, kad Balio Sruogos nacių kalėjimo atsiminimai "Dievų miškas" yra gero-kai pakeisti ir išcenzūruoti. Jūs parašęs autorius, koldar gyveno, yra daug kam skaitęs iš rankraščio. Kai vėliau, po jo mirties knyga buvo išspausdinta, tie, kurie iš rankraščio buvo girdėję ar skaitę, tvirtino, jog nebeviskas viešumoje pasirodė.

Augstųjų ir vidurinių mokyklų jaunimas, o taip pat fabrikų, kolūkių ir aplamai visas jaunimas labai užimtas: ansambliai, liaudies šokiai, dainos, vaidinimai, sportas traukia dėmesį, padeda sunaudoti energiją, linksmina, teikia pramogų...

(Prie šių Mateikos įspūdžių reikėtų pastebėti, kad ir užsienio lietuviai džiaugiasi ir vertina viską, kas tikrai vertingo pa-

Smuikininkas Izidorius Vasyliūnas New Yorko koncerte

Prasidėjusieji metai New Yorko lietuviams gana apščiui užderėjo koncertais, netgi gerais. Rengia organizacijos, vietos spauda ir atskiri asmenys. Pažymėtinas neseniai įvykęs Skautams Remti Komiteto rengtas koncertas, meniniu požiūriu gana aukšto lygio.

Pagrindiniu koncertantu buvo smuikininkas Izidorius Vasyliūnas, itališku smuiku išpildęs Georg Friedrich Handel sonatą Adur No. 1, Edward Grieg sonatą C moll op. 45, Balio Dvariono Pezzo elegiaco, Kazio Viktoro Banaičio Vandens lėlija ir kt.

Seniai ir retai girdėtas Izidorius Vasyliūnas niujorkiečių buvo sutiktas labai šiltai. Jo grojimas buvo visais atžvilgiais skoningas, nuotaikingo atspalvio, daręs gilų įspūdį klausytojams. Pasirinkus programai klasikų kūrinius, kaip sonatas, buvo galima laukti mažesnio klausytojų dėmesio, tačiau Izidorius Vasyliūnas meistrišku grojimu iškart užvaldė salę, kurios palankumas buvo jaučiamas viso koncerto metu. Be abejo, prie dėmesio sukėlimo prisidėjo ir koncertanto apie kūrinių paaiškinimas, kurį jis padarydavo prieš grojimą.

Prie klasikų labai derinosi ir mūsų kompozitorių kūriniai: Balio Dvariono - Pezzo elegiaco ir Kazio Viktoro Banaičio - Vandens lėlija, kaip koncertantas paaiškino, kompozitoriaus sukurta pagal to paties vardo Kazio Binkio eilėraštį. Šiame savitime kompozitoriaus kūriny, garsais atgaivintuose vaizduose, stipriai buvo jaučiama lietuvių liaudies dainos dvasia, būdinga

veik visai K. V. Banaičio kūrybai.

Pianisto Alekso Mrozinsko akompanimentas smuikui taip pat buvo tobulas. Finale, grojant Griego sonatą, Aleksas Mrozinskas parodė savo meistriškus sugebėjimus ir įgudimą palydėti kitą instrumentą. Aleksą Mrozinską scenoje esame daugiau prapratę matyti akomponuojant, šiame koncerte jis atskirai išpildė Franz Lizt Pagoda ir Franz Schubert - Impromptus, tuo pačiomis koncerto programą.

Šiam koncertui būdingas bruožas programoje daugiau vyravo praėjusio šimtmečio kompozitorių kūriniai. Koncertantai, tobulai išpildydami kūrinius, davė klausytojams pajusti ano laikotarpio klasikinės muzikos gilumą, jos spalvingumą ir grožį.

Programos pranešėju buvo rašytojas Vilius Bražėnas. Protarpiais paskaitė savo kūrybos iš ankščiau išleistų knygų "Normuotos šypsenos" bei "Kolorijos ir Doleriai". Su įdomumu išklausa to paties autoriaus kiti du, dar niekur nespausdinti kūrinių "Lietuviška Kultūra ir Bytnikai arba Trenka Generacija" ir "Moteriškai Trumpas Pasikalbėjimas Telefonu". Abejuose kūriniuose slypėjo mūsų kasdienio gyvenimo vaizdus sarkazmas, sukėlęs klausytojuose skanaus juoko.

Skautams Remti Komitetas New Yorke, suruošęs šį koncertą, atliko girtiną darbą - davė progos klausytojams, kurių tarpe buvo gausiai jaunimo, išklausti darnaus meninio koncer-

to, trukusio veik parą valandų. Koncerto rengėjai turėjo dar ir kitą sutelkti kiek lėšų lietuvių skautų veiklai paremti. Todėl po koncerto buvo šokiai, loterija ir bufetas. Šiai vakaro daliai suruošti daug pasidarbavo komiteto nariai, skautų tėvai ir kiti jaunimo rėmėjai.

Česė Sodaitienė

DETROIT

ASS studijų diena

Akademikų Skautų Sąjūdis vasario 6 d. ruošia studijų dieną, kur dėmesys bus nukreiptas į lietuvišką kultūrą ir jos apraiškas. Programa numatyta:

10 val. — registracija ir atidarymas.

10,30 — diskusinė tema: "Organizacijos įnašas į lietuvių kultūrą", dalyvaujant Al. Iljasevičiui, J. Šoliūnui ir J. Jurgučiiui.

12 — bendri pietūs.

1:30 — paskaita: "Lietuviai menininkai ir modernus menas", skaito Vyt. Raulinaitis, iš Clevelando.

3 — paskaita "Naujoji lietuvių literatūra moderniosios literatūros rėmuose", skaito R. Šilbajoris, kuris dėsto Oberlin College, Ohio.

7:30 — vakarėlis.

Visa programa ir linksmavakaris vyks YMCA patalpose, 1601 Clark St.

Visi susidomėję kviečiami dalyvauti.

Vasario 16-tos minėjimas jaunimui

Kitose kolonijose jau ne kartą yra ruošiami Vasario 16-tos minėjimai moksleiviams ar bendrai lietuviškam jaunimui. Šiais metais Detroitė bus pirmas kartas, kad jaunimas, kuris paprastai nedalyvauja bendram suaugusių minėjime, turės progą savaip paminėti šią svarbiausią lietuviams šventę.

Skautai, vadovaujant akademikams skautams, vasario 13 d. 6:30 val. buvusioje lietuvių svetainėje, ruošia jaunųjų Vasario 16-tos minėjimą su atitinkama, jaunui pritaikyta programa. Tėvai kviečiami vaikus atvežti.

MONTREAL

Kooperatinis bankas "Litas" auga

1955 m. įsikūręs kooperatinis Montrelio lietuvių bankas "Litas" sparčiai auga. Praeitais metais "Lito" balansas pasiekė \$311.000, o apyvarta — \$920.000. Ateinančiais metais "Litas" tikisi pasiekti pusės milijono indelių ir arti pusantro milijono apyvartos.

"Litas" moka indelininkams 4% palūkanų ir duoda nemokamą indelių ir paskolų ir paskolų draudimą, kuris draudimo įstaigos kainuotų dar vieno procentą. Atsargi paskolų davimo politika ir taupus banko reikalų tvarkymas užtikrina "Litui" visų Montrelio lietuvių pasitikėjimą. Narių skaičius jau pasiekė 500 ir greitai auga. Daugelis savo sutaupas iš kitų bankų perkelia į "Litą".

"Lito" valdybą beveik nuo pat pradžių sudaro tie patys jo steigėjai ir vadovai: A. Norkeliūnas — pirmininkas, D. Jurkus — vedėjas, J. Bernotas — vicepirm., Pr. Rudinskas — sekretorius ir ved. padėjėjas, P. Lukosevičius — narys veiklos vystymui. Pr. R.

Šv. Onos bažnyčia Vilniuje, statyta XVI amž.

VILNIAUS IR PANEVŽIO VYSKUPIJOSE YRA 290 KUNIGŲ

Sako vysk. J. Steponavičius

Kumunistinė spauda paskelbė savo bendradarbio Rojaus Mizaros, Lietuvoje išbuvusio pusę metų, pasikalbėjimą su vysk. J. Steponavičium. Sunku pasakyti, kiek R. Mizara tą pasikalbėjimą iškreipė ir pritaikė prie komunistinės linijos. Tat to pasikalbėjimo kai kurias vietas, grynai informacijos tikslais, čia skaitytojams ir duodame.

R. Mizara rašo, kad J. Steponavičius yra tik 49 metų, gimęs Gervečiuose, Baltarusijoje, lietuviškame kaimine. Užklaustas apie Vilniaus arkivyskupijos bažnyčios sprendžiamus tautinius reikalus, atsakė:

"Pačiame Vilniuje yra dvi bažnyčios, pilnai lietuviškos: šv. Mikalojaus ir šv. Onos. Kitose pamokslai sakomi abiem kalbomis — lietuviškai ir lenkiškai. Tačiau arkivyskupijoje yra dar ir pilnai lenkiškų bažnyčių ir parapijų. Na, o Panevėžio vyskupijoje tos problemos jau nebe-turime, ten visos bažnyčios lietuviškos. Vienur kitur ir ten buvo reikalaujama, kad pamokslai būtų sakomi lenkų kalba, bet pasirodė, kad reikalavimai buvo be pagrindo.

- Ar nėra atsitikimų, kas su lenkų kunigais priešinosi lietuvių kalbai?

- Tokiems mes pasakome: nepatinka, — pasitraukite!.

Užklaustas, apie kiek abiejose vyskupijose yra kunigų, vyskupas atsakė:

- Du šimtai devynios dešimty.

Čia pat šeimnininkas patarė man nepadaryti klaidos, kokią daro kiti, vadindami jį Vilniaus arkivyskupijos vyskupu. Jis tokiu nesąs. Jis esąs tik Vilniaus arkivyskupijos ir Panevėžio vyskupijos valdytojas. Kai popiežius jį išvntino vyskupu, išvntino kažkokią vyskupijos vyskupu Afrikoje, o čia jį paskyrė tik valdytoju. Kaip bus toliau, nežinia. Vilniaus arkivyskupija dar nesanti pilnai "sutvarkyta", kadangi nemaža senosios Vilniaus arkivyskupijos plotų šiuo metu yra Baltarusijoje arba Lenkijoje. Kada ji bus pilnai "sutvarkyta" ir kas ją "sutvarkys", dar nežinia. Bet J. Steponavičius čia atlieka visas vyskupiškas prievoles."

Užklaustas, kaip yra su katedra, nes buvusioji paversta meno galerija, atsakė:

"Šis dalykas ne nuo manęs priklauso; tai priklauso Apaštališkam sostui (vadinasi, Vatikanui). Einant katalikų dvasininkijos nuostatais, tik Vatikanas gali bažnyčią paskelbti katedra, tik jis tokius dalykus sprendžia. - O kurioje bažnyčioje tamsta atnaušaujate mišias? Šv. Terešės?

- Ne, ne! Šv. Rapolo bažnyčioje, — buvo atsakymas."

Vilniaus arkivyskupijos ir Panevėžio vyskupijos valdytojas vysk. Julijonas Steponavičius, kurio rezidencija yra Vilniuje.

Vysk. J. Steponavičius, klausinėjamas kitais Lietuvos bažnyčios ir kunigų reikalais, davęs tokius atsakymus:

"Ar dvasininkija pasitenkinus esama padėtimi?

- Taip, kalbant bendrai, mes esame pasitenkinę, tik norėtume, kad vienas dalykas pasitaisy-tų, pagerėtų?

- Dūtent, kas?

- Norėtume, kad su Vatikanu ryšiai sunormalėtų.

Ir pats šeimnininkas tuojuopri-dėjo:

- Kai šaltasis karas baigsis, tikimės, jog tarp Tarybų Sąjungos ir Vatikano bus sumegzti diplomatiniai ryšiai, o tuomet sunormalės ir Lietuvos katalikų bažnyčios ryšiai su Apaštališkuoju sostu.

Man rūpėjo kitas klausimas: - Per ilgus laikus Lietuvos katalikų bažnyčia buvo lyg ir kažkokia valstybės pagalbinė organizacija; kaip gi dabar, kuomet bažnyčia yra atskirta nuo valstybės, kaip dabar dvasininkija į tai žiūri?

- Tai eina bažnyčiai sveikaton, — buvo atsakymas.

- Seniau kunigai turėdavo savo žemės ūkius, kuriais dauguma jų tik ir tesirūpino, pamiršdami parapijiečių dvasinius poreikius. Dabar kunigai, kaip žinote, tų ūkių neturi, na, tai jie ir yra priversti daugiau rūpintis bažnytiniais reikalais.

- Kunigai neblogai gyvena?

- O ko jiems trūksta! Jie gyvena puikiai — tai patys galė-jote matyti, keliaudami po Lietuvą. Gerai gyvena!

Vyskupas pasakojo, kad seniau tikintieji buvo priversti kunigams už mišias, už krikštus, už laidotuves, už šliūbus mokėti tam tikrą paskirtą mokesť. Da-bar, esą, visa tai panaikinta. Klebonams yra įsakyta: jūs tu-rite žmonėms patarnauti, o kiek

žmogus duos už paslaugą, — jo reikalas. Jei neduos nieko, taip-gi bus gerai. Tas klebonas, kuris šito įsakymo neklauso, tuojau pašalinamas iš vietos.

- Žmonės visgi duoda?

- Kai kurie duoda daugiau nor-mos.

Vyskupas papasakojo ir daugiau ką: Lietuvos dvasininkija jau ne tokia, kokia būdavo seniau. Ji priversta sekti gyvenimą; ji atmeta daug dalykų, kurie kadaise buvo neteisingai sprendžia-mi.

- Pavyzdžiui, — sakė jis, — imkime, na, kad ir poetą Strazdą-Strazdelį. Kadaise jis buvo aukštosios dvasininkijos paneig-tas, nustumtas į šalį, o šiandien mūsų gerbiamas. Mes turime eiti su gyvenimu, kuris vietoje nestovi.

Pastebėjau, kad vyskupas turi nemažą biblioteką, tai jis pasakė:

- Aš ir tamstos knygas skai-čiau.

Klausiau šeimnininko, kodėl Vilniaus Aušros vartų koplyčioje tebėra lenkiški įrašai, kodėl jų nepakeičia į lietuviškus?

Man buvo atsakyta: todėl, kad Aušros Vartai šiuo metu yra Visasąjunginės reikšmės archi-tektūros paminklas, dėl to, esą, jokių pakaitų koplyčioje daryti neleidžiama. O jeigu ir būtų kas tokio keičiama, tai pirmiau rei-kėtų atsiklausti, ar vyriausybė leisti.

- Tačiau, — priminė jis, — aš manau, kad reikėtų greta lenkiš-kių įrašų pastatyti lietuviškus jų vertimus. Tai sudarytų lietuviš-kesnį antspalvį.

Lietuvoje yra daug bažnyčių, seniau statytų, kurios paskelbtos Visasąjunginės reikšmės archi-tektūriniais paminklais. Merki-nės bažnyčia, pavyzdžiui, taipgi architektūros paminklas. Prie bažnyčių, prie jų durų, yra pri-kaltos lentos, tai bylojančios.

Pasidairęs po vyskupo Stepo-navičiaus rezidenciją, sakiau:

- Man atrodo, vyskupiui ši vie-ta per ankšta; kodėl nesikeliate į erdvesnes patalpas?

- O kam? Jei persikelčiau į erdvesnes, ištaigingesnes pa-talpas, tuomet tikintieji saky-tų: ana, kokiame palociuje jis gyve-na! Prisipažinsiu, Vilniaus miesto valdžia man siūlė net du namus, bet aš atsisakiau į juos keltis, kaip tik dėl minė-tos priežasties. Be to, šioje rez-idencijoje gyveno ir mirė vysku-pas Paltarokas, na, tai ir aš nusitariau čia tęsti gyvenimą."

Dirvą pasiulyk savo kaimynui susipažinti

J. CIJUNSKAS LAIKRODININKAS

Taiso ir parduoda laikro-dzius, apyrankes ir kitas brangenybes. Sąžiningas ir garantuotas darbas prieina-momis kainomis.

753 E. 118 St.
Cleveland 8, Ohio
Telef.: LI 1-5466

Jauna solistė studentė Aušra Vedeckaitė pasirodžiusi konsulo J. Budrio minėjime New Yorke. V. Maželio nuotrauka

LIETUVISKI SCRIAI JUODA DUONA. AUKŠČIAUSIOS RŪŠIES RŪKYTI KUMPIAL DESROS IR SKILANDŽIAI PIGIOMIS KAINOMIS GAUNAMI KRAUTUVĖJE

MARTHA & PETER LISAUSKAS

6409 56 ROAD, MASPETH 78, N. Y.

Telephone: TWainig 4-8087

Prekes siunčiame ir per pašta.

ISKIRPKITE IR ATSIŪSKITE ŠĮ KUPONĄ

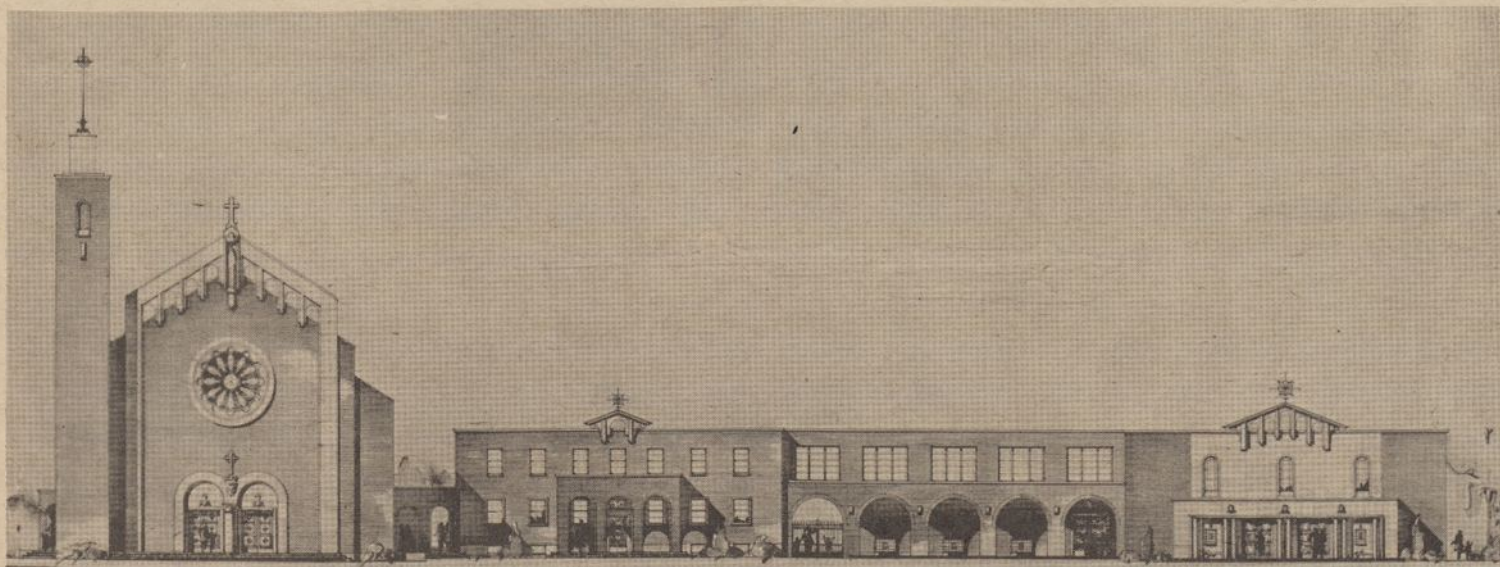
Prašau atsiųsti

Nurodykit prekę

Nurodykit adresą:

Name

No. Street City State

CLEVELANDO ŽINIOS

• Vysk. Valančiaus Lituanistinės Mokyklos tėvų ir mokytojų antras susirinkimas įvyko sausio 24 d. Šv. Jurgio parapijos salėje.

Nors negausus skaičiumi, bet buvo gyvas ir įdomus.

Šio susirinkimo tikslas buvo išspręsti, kai kuriuos klausimus, susėjusius su vasario 27 d. rengiamu vakaru ir mokesčio už mokslo rinkimo metodus.

Rengiamo vakaro klausimų pranešimą padarė tėvų k-to pirm. J. Damušis, mokesčio rinkimo klausimu gerai paruoštą pranešimą padarė K. Marcinkevičius.

Susirinkimas padarė įspūdžio, kad suėję tėvai, mokytojai ir mokyklos vedėjas gali išspręsti kylančius nesusipratimus tarp tėvų, vaikų ir mokytojų.

Mok. vedėjas pranešė, kad jau vyksta dainavimo pamokos. Dainavimo moko J. Kazėnas.

Prie lituanistinės mokyklos yra sudarytas kanklių ansamblis. Kanklių ansambliui vadovauja mok. O. Mi-

VIRŠUJE: Taip atrodo Naujosios lietuvių parapijos Clevelande pastatai, kada bus baigta visa statyba. Kaip žinia, bažnyčia pastatyta 1951 m. Dabar statoma klebonija, mokykla, salė ir seselėms vienuolynas. Šiuo metu, dėl šalčio, statyba sustabdyta. Tikimasi, kad statyba iki ateinančio rudens bus baigta. Projektas ir statybos priežiūra arch. dr. S. Kudoko. Statybą vykdo inž. J. Augustinavičius.

kulskienė. Prie mokyklos veikia ir tautinių šokių grupė, kuriai vadovauja studentės A. Balčiūnaitė ir J. Gailiūšytė. L. G.

• Vysk. Valančiaus Lituanistinės Mokyklos tėvų komitetas dėkoja Lietuvių salės direktoriams ir šerinkams už skolos 146 dol. nubraukimą. Zigmui Peckui už paaukotus 24 dol.

• Mirė Jurgis Venclovas, vyresniosios kartos veikėjas, organizavęs sportininkų iškylą į Lietuvą 1938 m., buvęs E. Cleveland pašto superintendentas.

• Jonas Kazlauskas, Dirvos bendradarbis ekonominiams klausimams, kaip ir kiekvienais metais pildo income tax pareiškimus. Pildytojai dėl laiko susitaria telefonu RE 1-7222.

• Lietuvis elektrikas atlieka elektros įvedimus ir įvairius taisymo darbus. Šaukti telefonu MU 1-5295.

Colonial Heights 7 kamb. ranch stiliaus namas. Du garažai, modernus, gražiai įrengtas. Geras pirkinys už \$14,900. Šaukti Mr. E. Karnėnas arba Mr. E. Nolan. Oshen Realty SW 5-4808

Visais apdraudos reikalais, kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę Paulina Mozuraitis-Bennett, HI 2-4450

Vienos šeimos namas. Visai mažas įmokėjimas. Gera East Clevelando vieta — netoli ūkininkų turgaus ir Euclid Ave. 7 kambariai, gaso pečius, garažas, gražus sklypas, tik \$12,900.

3-jų šeimų namas. St. Clair ir E. 140 gatvių rajone. 5x5x3 kambariai, gaso šildymas, garažas. Prieinama kaina. Turime ir daugiau namų ir kitose vietose. Kreiptis p. Širvaitis, WM. T. BYRNE Real Estate. Telefonai: Įstaigoje — MU 1-6100, namuose — KE 1-4080 1535 Hayden Ave. (16)

BOSTON

ALGIS MAKAITIS LAIMĖJO TURNYRĄ

Massachusetts valstybės šachmatų pirmenybės Bostone, laimėjo keturiolikmetis lietuvis Algis Makaitis, sukojęs preliminarinėse 3-0 ir baigminėse varžybose 5½-1½ taško. Taigi nepralaimėjo nė vienos partijos. Antrą ir trečią vietas laimėjo septyniolikmečiai: J. Savage su 5, ir Lessovsky su 4½. Viso dalyvavo per 50 moksleivių.

Į baigmines varžybas pateko dar 3 lietuviai, kurie baigė šitaip: Juozas Venckus 2½, Gintaras Karosas ir Algirdas Leonavičius po 2. Šias pirmenybes įvykdė Massachusetts valstybės šachmatų vadovybės nariai: G. Nute ir Kazys Merkis.

Neseniai So. Bostono Lietuvių šachmatų klubo jaunuolis Gediminas Sveikauskas laimėjo Bostono miesto šachmatų pirmenybes, dabar kitas klubo jaunuolis — visų mokyklų meistras! Garbė lietuviams. A. Makaitis, laimėjęs šias pirmenybes bus apdovanotas metiniam Massachusetts šachmatininkų suvažiavime Bostone, vasario 22 d. K. M.

ALto skyrius Vasario 16 dienos minėjimą rengia vasario 14 d., 2 v. p. p. Thomas Park salėje, So. Bostone. Kalbėtojais bus Mr. McCormick — Mass., prokuratoras ir Alto centro išd. M. Vaidyla.

Meninę dalį atliks komp. J. Gaidelio vadovaujamas mišrus choras ir O. Ivaškienės vadovaujama Tautinių Šokių Grupė.

A. L. T. S-gos rengiamo "Subatvakario", įvykstančio vasario 20 d., 7 v. v., programą atliekant jaunimui.

Pabaltiečių rengtas koncertas pavyko gerai. Amerikiečių spauda sol. St. Barą sutiko palankiai.

SLA 43 kuopos valdyba 1960 m. sudaro: pirm. P. Jankus, vicepirm. B. Kapocienė, išd. S. Minkus, prot. sek. V. Minkienė, fin. sek. J. Lekys (atsisakius J. Vaičiūniui). Išdo globėjai: J. Arlauskas ir B. Stravinskienė. Organizatorius J. Vaičiūnis.

Dail. J. Pautieniaus kūrybių paroda bus atidaryta balandžio 3 d., 4 v. p. p. ir tęsis iki balandžio 9 d., 9 v. v. Ją rengia savo namuose A. L. T. S-gos Bostono skyrius. Bus išstatyta apie 50 kūrinių.

Milžino Paunksmė iš Montrealio atvyksta į Bostoną š. m. balandžio 24 d. Jos iškviatimu rūpinasi "Laisvės Varpo" valdyba.

Tautinės Sąjungos namuose įvestas telefonas, kuris tikrai ten buvo labai reikalingas; AN 8-9738.

Formozoje neseniai užsimušė raudonosios Kinijos lakūnas, besileisdamas su rusiškuoju sprausminiu. Jis greičiausiai norėjęs perbėgti pas Čiang Kaišeką. Formozos aviacija planingai transliuoja atsišaukimus į komunistinius lakūnus, kad jie dezertytuotų su lėktuvais. Perbėgėliams siūloma 500 uncių aukso (apie 17,500 dol), jeigu jie perbėgs su MIG-17; už MIG-19 duodama 800 uncių (apie 28,000 dol).

GREETINGS and BEST WISHES
To All The Lithuanian People

OLESICK REALTY

Realtor

5546 PEARL RD.

TU 4-5200

EAST CLEVELAND—EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH—SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

"ZINOJIMAS YRA JEGA"

WORLD BOOK ENCYCLOPEDIA

Leidžiamas Field Enterprises Educational Corp.
Chicago, Ill.

Geriausias vadovas jūsų studijoms. Daug prisidės prie jūsų bendrų žinių praturtinimo.

Šis veikalas yra rėto tikslumo su autoretetingu tekstu, todėl ir yra rekomenduotinas kiekvienai šeimai įsigyti. Populiarumas yra neabejotinas, nes pirmąja enciklopedijų rinkoje.

Šį modernišką veikalą galima įsigyti gana lengvomis sąlygom.

Kreiptis pas V. Apanių. Tel. PO 1-5614
12518 Lake Shore Blvd.
Cleveland 8, Ohio. (18)

EUROPIETISKŲ KEPSNIŲ KEPYKLA

LA SALLE BAKERY

neseniai nupirktą naujų ateivių, kepa ruginę duoną, europietiškus kepsnius ir tortus. Savininkai turi ilgametę praktiką.

Užsakymai priimami ir lietuvių kalba šaukiant GRAŽINĄ.

863 EAST 185 STREET
Telefonas KE 1-2388

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

20 metų tos srities
praktika

Vokiečių radijų
taisymas

TELEFUNKEN

Authorized Factory Service

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

SCHWAB RADIO & T. V.

Sales and Service

11615 DETROIT AVENUE
CLEVELAND 2, OHIO

Sandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių modelių

LAKEWOOD 1-4669

CleveChecks

SPECIAL BUDGET CHECKING ACCOUNTS

REGULAR CHECKING ACCOUNTS, TOO • USE THE ONE BEST FOR YOU!

The Cleveland Trust Company

65 CONVENIENT BANKING OFFICES

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

MONCRIEF

Visų metų
ORO VEDINIMAS

• ŠALDO vasarą

• ŠILDO žiemą

Aplankyk savo kaimynystės Moncrief pardavėją

THE HENRY J. MONCRIEF CO. MEDINA, O.

J. P. MULL-MULIOLIS

Nekilnojamo turto pirkimo, pardavimo, įkainavimo ir apdraudos įstaiga.

6606 Superior Ave. UT 1-2345

13229 Superior Ave. UL 1-6666

ALGIMANTAS DALIDĖ,

lietuvis bendradarbis ir East Clevelando skyriaus vedėjas.

J. F. Aprile yra baigęs East High School, lankęs American Institute of Banking, jau ilgesnį laiką dirbęs St. Clair Savings.

R.A. York yra baigęs St. Ignatius High School, lankęs John Carroll universitetą, dabar ruošiasi teisininko karjerai.

DIRVA

Nr. 15

1960 m. vasario 5 d.

KAS IR KUR?

• **Vasario 16** — Lietuvos Nepriklausomybės šventės paminėta JAV kongrese. Tam reikalui skirta viena valanda.

• **J. M. Bačiūnų** sutikimą iš kelionės po Pietų Amerikos kraštus New Yorke rengia Tautinės Sąjungos Rytų Apygarda. Įvyks vasario 6 d., 7 val. vak. V. Steponio svetainėje: 40 East 26 St., New York. Bus pranešimas, filma.

• **Dr. Steponas Stankus**, apie 7 metus dirbęs vienos Chicagos korporacijos buhalterijoje, išlaikė federalinės civilinės tarnybos egzaminus. Nuo vasario 1 d. jis paskirtas federalinės nedarbo draudimo įstaigos Chicagoje revizoriumi.

• **Chicagoje** organizuojamas lietuvių komitetas R. Nixono kandidatūrai į JAV prezidentus remti. Panašūs komitetai organizuojami ir kitose lietuvių kolonijose.

• **Chicagos Lietuvių Gydytojų Draugijos** pirm. J. Meškauskas įteikė \$1000.00 "Jūratės ir Kastyčio" operos rėmimo komitetui. Komitetas iš viso turįs apie \$1800 surinktų pinigų.

• **Prof. J. Žilevičius**, savo turtingą lietuvių muzikos žinių rinkinį pavedė saugoti tėvams jėzuitams Chicagoje.

• **Dr. Vyt. Vyantas** išrinktas Pax Romana pirmininku. Tai pirmas atvejis, kada tai katalikų intelektualų pasaulinei organizacijai vadovaus lietuvis.

• **Dirvos bičiulis W. Dilis**, iš E. Orange, atnaujinamas prenumeratą atsiuntė ir \$5.00 auką.

PITTSBURGH

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Sausio 28 d. įvyko naujai išrinktos Amerikos Lietuvių Tarybos Pittsburgho skyriaus valdybos ir direktorių susirinkimas.

Pirmiausia aptartas įvykstantis Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo paminėjimas vasario 21 d. Nustatytas minėjimo laikas ir pati programa.

Minėjimas įvyks 3 val. p.p., Lietuvių Pilečių salėje, Jane Street, South Side miesto dalyje. Pagrindiniu kalbėtoju bus Lietuvos atstovas Washington J. Kajeckas. Taip pat pakviesti kalbėti miesto burmistras ir šioje apylinkėje gyvenantieji U. S. Kongreso nariai.

Meninę programą išpildys Švento Pranciškaus Akademijos mokinės, Programos vedėju (tos dienos pirmininku) išrinktas Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Centro pirmininkas Povilas Dargis, kuriam taip pat pavesta pasirūpinti Pensylvanijos valstijos gubernatoriaus proklamacija ir painformavimu vietinės amerikiečių spaudos.

Šiame susirinkime, Povilo Dargio pasiūlymu patys direktoriai prisidėjo savo aukomis, skirtomis laisvės reikalams, Povilas Dargis įteikė nuo savęs ir žmonos \$25.00. Kiti irgi pasižadėjimus padarė.

Pittsburghietis

EUGENIJAI JOKUBAUSKIENEI

ir artimiesiems, jos mylimai mamytei Lietuvoje mirus, reiškiamo širdingiausią užuojautą

Eleonora ir Juozas Matulevičius

• **Zenonas Rekašius**, dirbęs West Lafayette, Ind. universitete, gegužės mėn. baigs rašyti doktorato darbą.

• **Suomijos dienraštis** Helsingin Sanomat sausio 13 d. buvo atspausintas rašinys apie Amerikoje leidžiamą Lietuvių Enciklopediją.

• **Dirvos skaitytojas A. Kilis**, iš Baltimorės, atnaujinamas prenumeratą parašė gražų laišką, pagyrė, kad yra ko skaityti ir pasidžiaugė lietuviškom nuotraukom.

• **Mūsų bendradarbis iš Argentinos** praneša, kad ten sausio 1 d., po sunkios vėžio ligos mirė **Telesforas Mikalauskas**, kilęs iš Šiluvos, Raseinių apskr. Į Argentiną buvo atvykęs prieš antrąjį pasaulinį karą. Sausio 5 d. širdies liga mirė **Pranas Lėščius**, kilęs iš Kruonio v., Trakų apskr.

NEW YORK

BALFO VAJAUS UŽBAIGIMAS

Gen. konsului J. Budriui, sulaukusiam 70 metų sukaktį, teko garbinga pareiga pirmininkauti šiemetiniam New Yorko BALFo vajui. Buvo surinkta 7540 dol. vargstantiems lietuviams.

Vajaus užbaigimo posėdyje, kuris įvyko sausio 28 d., Liet. Pilečių Klube, apyskaitą padarė izd. kun. N. Pakalnis. Pažymėtina, kad iš apie 2000 išsiuntinėtų vokų didžiajam New Yorke suaukoms sugrįžo 877, davę minėtą sumą, už kurią vajaus komitetas reiškia gilią padėką.

O. Labanauškaitė papasakojo apie siunčiamus daiktus į Lietuvą. Tarp kitko ji pažymėjo, kad siunčiama daug nereikalingų dalykų, kaip drabužiams kabyklų ir kt. Jai, kaip dirbančiai siuntimo įstaigai, pasitaiko, kad grįžta atgal siunčiami drabužiai su religinėm emblemom, pav., į šalikus jausti ar siuvinėti kryžiuokai, ant drabužių prisegti medalijonai ir kt.

Uždraustas siųsti konservuotas maistas, nes krašto valdovai mano, kad viduje būna maldaknygių, rožančių ir kitų jiems nepageidaujamų dalykų.

BALFo reikalų vedėjas kun. L. Jankus pranešė apie vaistų siuntimą.

Posėdyje dalyvavo kaimyninės New Jersey valstytės BALFo atstovai: M. Klimas ir I. Trečiokienė. Įteikė savo vajaus metu gautas pajamas — 2747 dol.

Tradicija virto, kad New Yorko visuomeniniuose posėdžiuose pradėta atžymėti ir šeimyninės šventės. Prieš savaitę viename posėdy susižledavo Moterų Vienybės pirm. H. Kulber-Kulbokienė su K. Buivydu. Šiame posėdy buvo pasveikintas vajaus pirm. Jonas Budrys 70 m. proga. V. Kulpavičius, BALFo tarnautojas, 10-čio sulaukęs tose pareigose.

E. Č.

Solistė V. Kojelienė rečitalio Town-Hall New Yorke metu.
V. Maželio nuotrauka

CHICAGOS LIETUVIŲ ŽINIOS

TRUBADŪRAS BAIGIAMAS SCENAI

Chicagos vyrų Vyties choras, operų lietuvių kalba rengimo menedžeris, kovo mėn. ateina į sceną su Giuseppe Verdi 4 veiksmų opera, žinoma dviem vardais: IL TROVATORE ir Trubadūras. Operai libretto yra parašęs Salvatore Cammarano. Siužetas — meilės ir keršto iškarpas iš XV amžiaus Ispanijos gyvenimo, sukrėsto pilietinio karo. Pirmą kartą ši opera buvo pastatyta 1853 m. Apollo teatre Romoje.

Trubadūras Chicagoje bus statomas tris kartus: kovo 19, 20 ir 27 dienomis Marijos mokyklos salėje.

Visoms moteriškoms partijoms yra pakviestos po dvi solistes. Vyrų solistes, išskyrus bene tik vieną atvejį, bus dainuojamos tų pačių solistų. Pagrindinę Manrico partiją dainuos tenoras S. Baras (Baranauskas). Leonoros vaidmenyje publika girdės sopranus P. Bičkienę ir D. Stankaitę. Azucenos (kontralto) partiją dainuos A. Stempužienė ir A. Kalvaitytė. Grafas di Luna — baritonas A. Brazis. Fernando — bosai J.

Vaznelis ir Liorentas. Ineza — sopranai Bartulienė ir N. Linkevičiūtė (Dirvos varžybų laimėtoja). Ruiz — tenoras Savrimavičius ir kt.

Solistų sudėtyje matome trijų tarpinių stažo gradaciją. Vieni jų jau seni operos vilkai, kiti turį gerokai trumpesni patyrimą, o trečiai tik operos meno pradininkai. Ir tai yra geras ženklas: paskui vyresniuosius (nebūtinai ir amžiumi) ateina atžalynas.

Tiek solistai tiek choras labai intensyviai ruošiasi scenai. Jiems vadovauja dirigentas A. Kučiūnas.

J. P.

Architektūros konkurso paroda

Lietuvos Pasiuntinybės Brazilijoje rūmų projekto konkursas jau įvykdytas Pasaulinės Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Centro Valdybos. Premijos yra paskirstytos: I-ji — \$650 arch. Edm. Arbui-Arbačiauskui, II-ji — \$350 arch. Žemaičiui, ir III-ji \$250 arch. Vyt. Germanui ir arch. Kest. Ječiui. Iš viso dalyvavo vienuolika architektų — inžinierių. Prisiųsta 68 architektūriniai dar-

NEOLITUANŲ VEIKLA

Korp! Neo-Lithuania visuotinio suvažiavimo, buvusio 1959 m. lapkričio mėn. 26-28 dd. New Yorke, išrinktoji Korp! vyriausioji valdyba pasiskirstė pareigomis: Mečys Valiukėnas — pirmininkas, Rima Kašubaitė — vicepirmininkas, Eglė Žemgulytė ir Mečys Šimkus — nariai, Donatas Siliūnas — sekretorius.

Naujoji valdyba, nors ir negavusi suvažiavime priimtųjų Korp! įstatų, o taip pat ir paties suvažiavimo darbų protokolo, pradėjo darbą ir ruošia jaunųjų korporantų auklėjimo programą, kviečiasi atskiroms darbų sritims bendradarbius — pareigūnus, svarsto vasaros stovyklos rengimo klausimus, o taip pat deda pastangas sunormalinti korporantiškosios spaudos tolesnę eigą.

Vyr. valdybos adresas: M. Valiukėnas, 4550 So. Christiana Ave., Chicago 32, Illinois,

cagoje mokykloje mokėsi pirmąją. Buvo įsijungusi į skautų eiles ir lankė Simo Velbasio baleto studiją. Tėvas Balys Milaknis, jaunosios kartos vienas žymesnių skulptorių, studijavęs Freiburge ir kituose Vokietijos miestuose ir dalyvavęs eilėje parodų.

Lietuvių Taupymo Bendrovių Lyga skiria premijas

Lietuvių Taupymo Bendrovių Lyga, kurios gen. sekr. yra J. P. Varkala, šiemet baigusiems aukš. mokyklas, skiria tris premijas sumoje \$500. Temos: 1. Kodėl naudinga gauti darbą taupymo ir skolinimo bendrovėje? ir 2. Ar naudinga remti taupymo ir skolinimo bendroves mano apylinkėje ir kodėl? Pirmoji premija — 300 dol., antroji — \$150 ir trečioji — \$75. Straipsnis nuo 500 ligi 700 žodžių. Terminas — iki vasario 16 d., bet susitarus, pratęsiama.

A. L. T. S-gos Chicagos skyriaus arbitelė vasario 21 d.

Kaip anksčiau buvo pranešta, A. L. T. S-gos Chicagos skyrius kas mėnesį, glaudesniai bendradarbiauimui ir susipažinimui, ruoš arbiteles. Pirmoji įvyko sausio 17 d. susilaukusi ir svečių. Antroji buvo numatyta vasario 7 d., bet atidėta į vasario 21 d. dėl inžinierių baltaus ir Draugo dailiojo žodžio koncerto. Arbitelės pradžia 4:30 val. po pietų Balio Pakšto svetainėje.

Įteikta sportininkams 100 dolerių

A. L. T. S-gos Chicagos skyriaus valdyba savo posėdyje paskyrė 100 dol. auką lietuviams sportininkams krepšininkams, vykusiems į Pietų Ameriką. Pinigus įteikė vadovui Valdui Adamkavičiui.

Irsta mergaičių ansamblis

Ilgus metus veikęs muz. Alicės Stephens vedamas mergaičių ansamblis, dėl susidėjusių aplinkybių ir sunkėjančių sąlygų, irsta ir joms teks įsijungti į eilinius chorus bei ansamblius. Gaila tokio svaraus ir reprezentacinio meno vieneto. "Chicago Daily Tribune" šį ansamblį yra pavadinęs geriausiu mergaičių choru Chicagoje.

Prof. Dr. K. Oželis kiek susveiko

Kelias savaites pasirgęs ir turėjęs operaciją prof. dr. Kazys Oželis apledo ligoninę ir gydosi namuose, Manteno, Ill. J. V.

Skautininkė G. Plaušinaitenė riša tautinę juostą prie Baltijos jūros Tunto vėliavos jūrų skautų iškilmingoje sueigoje Chicagoje, L. Knopfmlerio nuotrauka